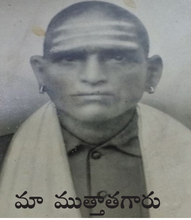
పీఠిక

(అంకితం)

"నమో పిత్రే జన్మదాత్రే సర్వదేవ మయాయచ।
సుఖదాయ ప్రసన్నాయ సుప్రీతాయ మహాత్మనే॥"

మనకు విధించబడిన పంచయజ్ఞాలలో 'పితృయజ్ఞం' ఒకటి. "**దేవకార్యాదపి సదా పితృకార్యం విశిష్యతే**" అని స్మృతులు ఘోషిస్తున్నాయి. పితరులను శ్రాద్ధతర్పణాదుల ద్వారా తృప్తిపరిస్తే దేవతలు ఇచ్చే వరాలను మించి శీఘ్రతః ఫలాలను అందిస్తారు.

ప్రస్తుత గ్రంథంలో ఋగ్వేదశ్రాద్ధప్రక్రియను చక్కగా పరిచయం చేయడం జరిగినది. మా పితరులకు పుణ్యలోకాలు ప్రాప్తించాలని వారి అనుగ్రహం మా కుటుంబాలన్నింటిపై ఉండాలని కోరుకొంటూ **'ఋగ్వేద శ్రాద్ధ దర్పణమ్'** అనే ఈ గ్రంథాన్ని మా నాన్నగారు కీ॥శే॥పార్నంది సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారికి అంకితం చేస్తున్నాను.

ఈ గ్రంథంలో సంస్కృత శబ్దాదులను నిశితంగా పరిశీలించిన సంస్కృత పండితులు బ్రహ్మశ్రీ బొంతా భాను ప్రకాశ శర్మగారికి,వేదభాగాన్ని క్షుణ్ణంగా పరిశీలించిన ద్వారకా తిరుమల దేవస్థానం ఋగ్వేద సలక్షణ ఘనాపాఠి బ్రహ్మశ్రీ చందుకూడ్ల హొసమనె రత్నాకర శర్మగారికి నా స్వాధ్యాయుడు దర్భముళ్ళ రామకృష్ణ శర్మకు నేనెంతో కృతజ్ఞుణ్ణి.

బుధ విధేయుడు

పార్నంది ఫణీంద్ర శ్రీనివాస శర్మ

తెలుసుకోవలసిన విషయములు

ప్రేతమునుగాని,పితరులనుగాని ఉద్దేశించి శ్రద్ధతో భోజన పదార్థాదికములు సమర్పించుటే శ్రాద్ధము.శ్రాద్ధకాలమునందు శ్రాద్ధములను చేయువారికి ఆయుష్షు , బలము, ప్రజ్ఞ,కీర్తి, సంతానము, లక్ష్మీ ఇవి వృద్ధినొందుతాయి. శ్రాద్ధములందు పితృస్థాన బ్రాహ్మణునకు దక్షిణ ద్విగుణము ఇవ్వవలయును. భూసంస్కారముచేసి శ్రాద్ధము పిట్టవలెను. స్వగృహమందు మంచిది. పరగృహమందు శ్రాద్ధము పెట్టిన యెడల ఆ గృహయజమాని అనుమతిని పొంది కొంత రుసుము చెల్లించి పెట్టవలెను.గోమయాదులచే భూమిని భాండములను కడుగవలెను. దేవతలకు,యతులకు, బ్రహ్మచారులకు,శిశువులకును పిండదానము అగువరకు అన్నము పెట్టకుండా ఉండవలెను. మిక్కిలి బాలురకు మరియొక గృహమునందు అన్నము పెట్టవచ్చును.ఒక వస్త్రము ధరించి,జలమధ్యమున, దిబ్బయందు,మేడ మొదలగువాని అంతస్తులపైని మరియు తాను అశుచి ఐనపుడు శ్రాద్ధము చేయరాదు. గ్రహణదినమందు పిత్రాదుల ఆబ్దికము ప్రాప్తించినచో అన్నముచేతనే చేయువలెను.పాకమును శ్రాద్ధకర్త స్వయముగానే చేయవలెను.సంభవింపని చో పత్నియు ఆమెలేనిచో బంధువులును చేయవచ్చును. జారిణియు, వంధ్యయు, విధవయు, భిన్నగోత్రురాలు, పితృమాతృవంశ సంబంధము లేనిదియగు స్త్రీలు శ్రాద్ధపాకము చేయకూడదు.భోక్తలలో ఇద్దరుబ్రాహ్మణులు దొరకనపుడు పితృస్థానమందు ఒకరిని ఉంచవలెను,విశ్వేదేవస్థానమున పాత్రయందు ఆవాహనాదులను గావించి వ్యంజనాది సహితముగా పదార్థమునంతయు పాత్రయందుంచి ఆ పదార్థమును దేవునికి నివేదనచేసి అగ్నిహోత్రమున ఉంచవలెను లేదా బ్రహ్మచారికి పెట్టవలెను.బ్రాహ్మణుడు దొరకని యెడల యధావిధిగా శ్రాద్ధమును జరిపి అన్నమును ఎక్కడ బ్రాహ్మణుడుదొరికితే అక్కడకి తీసుకొనివెళ్లి దక్షిణసహితముగా యివ్వవలెను, కాని లోపముచేయరాదు.

శ్రాద్ధమును ఏదోవిధముగా జరుపవలెను.ద్రవ్యములేనియెడల ఉపవాసము చేయవలెను,శ్రాద్ధసంహితను పఠించవలెను,వృక్షమూలమునందు నిలబడి బాహువులనెత్తి సూర్యాది దేవతలను ఉద్దేశించి నాకు ధనములేదు వస్త్రము లేదు,శ్రాద్ధద్రవ్యములేదు 'పితరులకు నమస్కారము' నేను బాహువులను ఎత్తినాను పితరులు దీనితో తృప్తినొందుదురుగాక అని అనవలెను.

ఇద్దరు సోదరులును,తండ్రి కుమారులును,పూర్వభోక్తయు,పరదినమందు శ్రాద్ధమును పెట్టువాడును,శవముతో వెళ్లినవాడు,స్నాతకులు,గ్రుడ్డివాడు, యతీశ్వరులు,వికలాంగులు,బ్రహ్మచారియు,సోమయాజియు శ్రాద్ధభోక్తలకు యోగ్యులుకారు.

ఏకకాలమందు మృతులైనవారికి శ్రాద్ధములు వచ్చినపుడు అశక్తుడైనవాడు పాకము ఒకటియేచేయించి సంబంధక్రమముగా శ్రాద్ధములను పెట్టవలెను. తల్లిదండ్రులలో మొదట తండ్రిది తరువాత తల్లిది పెట్టవలెను.

శ్రాద్ధమును సంకల్పించి క్షణము ఇచ్చి పాదప్రక్షాళనము ఆచరించిన తరువాత ఆశౌచము వినబడినయెడల ఆశౌచము లేదు.పాదప్రక్షాళనమునకు పూర్వము వినబడినయెడల ఆశౌచమును గ్రహించవలయును,శ్రాద్ధమును మానవలయును.శ్రాద్ధమునకు పూర్వమే ఆశౌచము వచ్చినయెడల ఆశౌచము యొక్క శుద్ధియందు శ్రాద్ధమును పెట్టవలెను.మృతాశౌచమునందు 13వ దినమందు,గ్రస్తాస్తమయ గ్రహణమందు పరదినమందును శ్రాద్ధమును పెట్టవలెను.జాతాశౌచమందు 11వ దినమందు శ్రాద్ధమును పెట్టవలెను.ఒకవేళ తన ఇంటియందే జాతాశౌచము గలిగినయెడల 12వ దినమందు శ్రాద్ధము పెట్టవలెను. అప్పుడుకూడా వీలులేనియెడల అమావాస్యయందు పెట్టవలెను.

మాసికము ఆశౌచదూషితమైనయెడల అనంతరము తిరిగి ఆ మాసతిథి యందు పెట్టవలెను.ఆబ్దికమును ఆశౌచానంతరము ఏకాదశియందుగాని, అమావాస్యయందుగాని పెట్టవలెను.

పిండదానముగాక పూర్వము పితృబ్రాహ్మణుడు వాంతిచేసినయెడల ఆ దినమందే తిరిగి పాకముజేసి పెట్టవలెను.

పిల్లి,కుక్క,నక్క,గాడిద,ఎలుక, అస్పృశ్యుడు వీరు ముట్టుకొన్నను,పిండము విడిపోయునను ప్రాజాపత్యముచేసి తిరిగి స్నానముచేసి ఆ వండిన పదార్థములతోనే మరళ పిండములనుచేసి ప్రదానము చేయవలెను. కాకి ముట్టుకున్నను దోషము లేదు. సపిండీకరణములలో శేషము మిగలక పోవచ్చును అప్పుడు పిందములను కలుపుపనికి ఆటంకము వచ్చును అందుచేత ప్రాయశ్చిత్తముచేసికొని అవసరము ఐనచో తిరిగి వండి సపిండీకరణము చేయవలెను. ఇటువంటి ఇబ్బందులు వచ్చునేమోనని ఆపస్తంబుడు రాత్రివేళ శ్రాద్ధము చేయరాదనెను. ఒకవేళ గ్రహణ సమయములలో చేసినను విప్రభోజనము వరకు మాత్రమేనని తరువాత కర్త ఉపవాసముండి మిగిలిన పిండప్రదానాదులు మరునాడు చేయవలెనని చెప్పెను. మాసికములందును,గయాశ్రాద్ధమందును,మహాలయమందును, ఆబ్దికమందు పితృబ్రాహ్మణుడు పిండప్రదానములోపల వాంతి చేసినను తిరిగి శ్రాద్ధము పెట్టవలెను. పిండప్రదానము తరువాత ఏ దోషము లేదు. మరళ శ్రాద్ధము చేయనవసరము లేదు.

శ్రాద్ధభోక్తలు పరస్పరము స్పృశించినయెడల ఆ అన్నమును పరిత్యజింపక భుజించి తరువాత స్నానముచేసి ఎనిమిదివందలు గాయత్రీ జపించవలెను. ఉచ్ఛిష్టము యొక్క స్పర్శ కలిగినయెడల అన్యజలముతో ప్రక్షాళనచేసి భోజనానంతరము స్నానముచేసి మూడువందలు గాయత్రీ జపము చేయవలెను. ఉచ్ఛిష్ట స్పర్శమునందు ఆ తాకబడిన పాత్రను విడిచి ముందువలే సమస్త పదార్థములను వడ్డించి భోక్తలను భుజింపచేయవలెను.

సోదరులు విభక్తులు ఐనయెడల ప్రత్యాబ్దికాదులను వేరువేరుగా పెట్టవలెను. అవిభక్తులైన యెడల జ్యేష్ఠుడు చేసినయెడల అందరు చేసినవారగుదురు. అవిభక్తులుగా ఉన్నంతవరకు అనుజుల అనుమతినిపొంది జ్యేష్ఠుడు కర్మ చేయవలెను. ద్రవ్యము ద్వారా ఫలము కనుక అందరును చేసినవారగుదురు. విభక్తులైన తరువాత ఆబ్దికాదులు వేరుగా చేయవలెను, కలిసి పెట్టినయెడల పతితులగుదురు.

శ్రాద్ధ స్థలములో చెప్పులు,గొడుగు,ఎర్రబట్ట,ఎర్రపూలు,పిల్లి ఉండరాదు. శ్రాద్ధ దినమున ఆ శ్రాద్ధము పూర్తికాకుండ దానము,అధ్యయనము, దేవతార్చనము,జపము,హోమము,వ్రతాదికములు ఇవి చేయరాదు.తెల్లని బట్టలు గోచిపోసి కట్టుకొని శ్రాద్ధము చేయవలెను.గోచిలేకుండ పంచెకట్టి ఉత్తరీయము లేకుండ చేయరాదు.తడిబట్టలతో ఆబ్దికాదులు చేయరాదు. రంగుబట్టలు పనికిరావు.కుట్టుబట్టలు కూడా పనికిరావు.

ఉపనయనముకానివారు,స్త్రీలు,శూద్రులు శ్రాద్ధమును చేయునపుడు యజ్ఞోపవీత స్థానమున ఉత్తరీయమును వాడవలెను.

మురికి చెరువులలో నీరు,దుర్వాసనగలవి,నురుగుదేరినవి,ఉప్పువి, బురదగానున్నవి,గుంటలలోనివి,గోవులుముట్టినవి,రాత్రియే తీసుకొని రాబడినవి స్నానమునకు,పానమునకు మరియు వంటకు పనికిరానివి. గంగాజలమును చాలా రోజులకు ముందు తెచ్చినను శూద్రులు ముట్టు కున్నను స్నానపానాదులకు సర్వదా పవిత్రము.

చండాలాదులు చూచిన అన్నము అపవిత్రము.గత్యంతరములేనిచో మట్టితోగాని, భస్మముతోగాని, బంగారముమీది నుండి జారు నీటితోగాని శుద్ధిపరచుకొనవచ్చును.అపవిత్రమైన అన్నమును కూశ్మాండ మంత్రముల తోను,పవమానసూక్తములతోను,'తరత్సమ' మంత్రములతోను శుద్ధి చేయవలెను.

ఊనమాసికములందు, నిత్యశ్రాద్ధమందు, నైమిత్తిక శ్రాద్ధములందును ఉత్కర్ష ,అపకర్ష పనికిరాదు.(ఉత్కర్ష అంటే గతించిన దానిని తిరిగి చేయుట, అపకర్ష అంటే రాగల దానిని ఇప్పుడే చేయుట)

ఆబ్దిక శ్రాద్ధములందు తాతగారు జీవించియుండగా తండ్రి చనిపోయిన యెడల తండ్రికి రెండు పిండములు,తండ్రిగారి తాతకు ఒక పిండమును పెట్టవలెను.తన భార్య రజస్వల ఐననూ ప్రత్యాబ్దికము మొదలు శ్రాద్ధములను మానకూడదు.

శ్రాద్ధమందు అష్టార్ఘ్యములు అనగా పాలు,పెరుగు,నేయి,తిలలు,అక్షతలు, ఆవాలు,దర్భలు,పుష్పాలు అవుతాయి.

మృతాహము అనగా తద్దినము అంటే ఆదినమని అర్ధము. శ్రాద్ధదినమందు కర్త దంతధావనమును, తాంబూలమును, క్షౌరమును, అభ్యంగనమును,ఉపవాసమును,మైధునమును,మందును,పరాన్నమును కూడదు. భోక్త రెండవమారు భోజనమును,అభ్యంగమును, దానమును, ప్రతిగ్రహమును,హోమమును శ్రాద్ధదినమందు చేయరాదు.

పూర్వదినమందు సాయం హోమానంతరము కర్త తాను భుజింపక ఉండి భుజించి ఉన్న బ్రాహ్మణులను నిమంత్రణ చేయవలెను. నిమంత్రణ మును స్వయముగా తానుగాని,పుత్రుడుగాని,శిష్యుడుగాని చేయవలెను. ఈ నిమంత్రణము పూర్వదినమందు సంప్రాప్తించని యెడల శ్రాద్ధదినమందు ప్రాతఃకాలమందు చేయవలెను. అదికూడా కుదరనియెడల కుతపకాలమందు (మధ్యాహ్నమందు) చేయవలెను. శ్రాద్ధదినమందు మాధ్యాహ్నిక స్నానముచేసి సంధ్యావందనము చేసి శ్రాద్ధమును ప్రారంభించవలెను.

శ్రాద్ధ పిండములను బ్రాహ్మణునకు ఇవ్వవలెను. తిను బ్రాహ్మణుడు లేకున్న యెడల అగ్నియందు ఉంచవలెను. భోక్తల భోజన పాత్రలను తానుగాని, శిష్యుడుగాని,కుమారుడుగాని తీయవలెను. స్త్రీలచేతగాని, బాలురచేతగాని, ఇతర జాతులవారిచేతగాని తీయించరాదు. ఒకవేళ స్త్రీలు తీయవలసి వచ్చిన యెడల చీర మార్చుకుని తీయవలెను. భోజన పాత్రలు గోవునకు,బ్రాహ్మణునకు పెట్టరాదు,జలమందు ఉంచరాదు. వికిరమును పాత్రలను గోతులలో పూడ్చవలెను. తాతగారు జీవించియుండగా రెండు మాఖలు తండ్రిపేరు చెప్పి ఒకమాఖ ముత్తాతపేరు చెప్పవలెను. పిండములు రెండు తండ్రికి ఒకటి ముత్తాతకు ఇవ్వవలెను.

గృహమందు ముగ్గులును,మెడయందు మాలికను,లలాటమునందు తిలకమును చూచి పితరులు వెళ్లెదరు. కనుక శ్రాద్ధ కర్తకుగాని,భోక్తలకుగాని లలాటమునందు ఊర్ధ్వపుండ్రముగాని,త్రిపుండ్రముగాని ఉన్నయెడల పితరులు నిరాశులై వెళ్లుదురు. భోక్తకు గంధమును ఇచ్చు వరకు మృత్తికనుగాని,భస్మమునుగాని,చందనమునుగాని ధరించుటకు వీలులేదు. గంధదానము తరువాత గంధమును ధరించవచ్చు. కర్తకు శ్రాద్ధ సమాప్తి

పర్యంతము తిలకము గూడదు. ఇచట తిలకము అనగా గంధము మీద ఉంచబడు కుంకుమాక్షతాదులు.శ్రాద్ధదినమందు ప్రాతఃకాలమందు హోమము చేసి ఆ అగ్గినుండి కొంచెం అగ్నిని తీసి వంటశాలలో ఉంచి వృద్ధిపరచి అందు శ్రాద్ధపాకమును చేయవలెను.ఏ గృహమందు శ్రాద్ధపాకము చేయబడునో ఆ గృహము యొక్క ముంగిట పితరులు సంచరింతురు.అనగా అచటనే శ్రాద్ధమును జరుపవలెను.

సమష్టికుటుంబమందు జ్యేష్ఠుడు సమంత్రకముగా శ్రాద్ధము చేయవలెను. తమ్ములు అతని మాటమీద ఉండవలెను కాని వేరుగా చేయ నవసరము లేదు.తిథివారాదులను పఠించి పితరులకు తిలోదకము జ్యేష్ఠుని తో గూడి అనుజులు ఇవ్వవలెను. సమష్టిలో జ్యేష్ఠుడు దేశాంతరముకాని గ్రామాంతరముగాని వెళ్లినయెడల కనిష్ఠుడు శ్రాద్ధము చేయకూడదు.జ్యేష్ఠుని ఆజ్ఞమీద కనిష్ఠుడు శ్రాద్ధము పెట్టుచున్నయెడల మధ్యలో జ్యేష్ఠుడు వచ్చిన అప్పటికి మిగిలిన శ్రాద్ధమును జ్యేష్ఠుడు చేయవలెను.పిండదానము తరువాత వచ్చినయెడల పునశ్శ్రాద్ధమును జ్యేష్ఠుడు చేయవలెను.పిండదానమునకు ముందు జ్యేష్ఠునిచేత చేయబడు శ్రాద్ధమందు కనిష్ఠులు వచ్చిన పిండము లందు తిలోదకములను మాత్రము విడువవలెను.

భోజనకాలమందు కర్త కన్నీళ్ళు విడువకూడదు,నిందితమగు సంభాషణ కూడదు,భుజించుచున్న బ్రాహ్మణుల వంక చూడకూడదు. దీనుడుగాను మాత్సర్యము, క్రోధము ఇత్యాది గుణములు కలవాడయ్యి ఉండకూడదు.పరధ్యానముగా ఉండరాదు. స్థిరచిత్తుడై ఉండవలెను.భోక్త క్రోధాది దుష్టగుణములు లేనివాడుగాను ఇటు అటు దిక్కులు చూడకుండాను మౌనంగా ఉండవలెను.తనకు ఇష్టమైన పదార్థములను తృప్తియగు పర్యంతము భుజింపవలెను.పదార్థముల గుణదోషములను భోక్తలను అడుగరాదు.

పిండములను చేయుటయు,దర్భలను త్రుంచుటయు,భూఘర్షణ చేయుటయు రెండు హస్తములతోనే చేయవలెను.శ్రాద్ధము పెట్టిన పిమ్మట ఆదినమందు తప్పకుండా భుజింపవలయునుగాని ఏకాదశి మొదలగు

ఉపవాసదినమైనప్పటికి భోజనము మానరాదు. పదార్థము మిగలకపోయినను తిరిగి పాకము చేయించుకునైనను భుజింపవలెను. ఆదినమందు కర్త,భోక్త బ్రహ్మచర్య వ్రతముగా ఉండవలెను. రెండవసారి భుజించుట,మరో ఊరికి వెళ్లుట,మంచముమీద పరుండుట,భార్యతో సంభోగించుట,స్వాధ్యాయము పఠించుట,పోట్లాడుట,పగలు నిద్రించుట,ఇటువంటి ప్రవర్తనలు పనికిరావు. శ్రాద్ధ భోక్తలు సంధ్యావందనము,హోమము చేయరాదు,అయితే ప్రాయశ్చిత్తము కొరకు గాయత్రితో పది పర్యాయములు ఆచమనము చేసిన పిమ్మట సంధ్యావందనాగ్నిహోత్రాదులను చేయవచ్చును. నీళ్లుపోసి కలపకయే పెరుగును వాడరాదు.

ఆశౌచమధ్యమందు శ్రాద్ధదినము వచ్చినచో ఆశౌచము అంతమైన పదకొండవ దినమందు చేయవలెను. అది దాటినచో శుద్ధ మాసమందు చేయవలెను. అనగా మలమాసమైనచో చేయగూడదని అర్థము. ఇది మాసికమందు ప్రతివార్షికమందును తెలియవలెను. మాతామహుడు,మేనమామ, మేనల్లుడు,దౌహిత్రుడు,అల్లుడు,గురువు,స్వశిష్యులు,ఋత్వికులు, పురోహితుడు, మామగారు,బావమరిది వీరు భోక్తలుగా మధ్యమ స్థానమును అలంకరింతురు. వీరితోపాటు పినతల్లికొడుకులు,మేనత్తకొడుకులు, మేనమామకొడుకులు కూడా పనికివస్తారు.

ఒక బ్రాహ్మణుని భోక్తగా నియమించి తిరిగి కాదనరాదు. పొరపాటున ఒక భోక్తను చెప్పి అతనిని మరచి మరొకరిని నియమించినచో అతనిని క్షమాపణ కోరి దక్షిణ తాంబూలాదులతో తృప్తిపరచవలెను. ఈ పని బుద్ధిపూర్వకంగా చేసినచో చాంద్రాయణముచేసి ఆ పాపమునుండి విముక్తుడు కావలెను. రోగాదుల వల్ల కర్త శ్రాద్ధము చేయలేని అశక్తుడైనచో శిష్యునిచేతగాని ఇతరులచేతగాని చేయించవలెను,అపుడు ఆ శ్రాద్ధము చేయువారు కూడా ఆయా నియమాలను పాటించాలి.

పిండప్రదానము చేయకముందు స్త్రీలు గంధపుష్పాదులతో అలంకరించుకొనరాదు. స్త్రీలు గోచిపోసి చీరకట్టకపోయినను,తల విరయబోసికొన్నను,నవ్వుచున్నను మాట్లాడుచు పనిచేసినను పితరులు

నిరాశతో వెనుదిరిగి పోవుదురు. గంజి, పెరుగు, మజ్జిగ, కాచిన నెయ్యి, వెన్న శ్రాద్ధదినమున భోక్తలకు పెట్టకుండా ముందుగా ఎవరికిని పెట్టరాదు. కుతపకాలము దాటిన తరువాత ప్రారంభించి ఐదు ముహూర్తములలో శ్రాద్ధము పూర్తి చేయవలెను. (ఒక ముహూర్తము అనగా సుమారు 48ని॥ ఉండును)

పితృ, పితామహ, ప్రపితామహాదుల పేర్లు తెలియనిచో పృథివీసత్, అంతరిక్షసత్, దివిషత్ అను పేర్లతో వ్యవహరించవలెను. పురుషులకు 'ఈశ్వర' , స్త్రీకి 'అప్ప' శబ్దమును పేరు చివర చేర్చి చెప్పవలెను. స్త్రీలకు 'దా' అన్న అక్షరము పేరు చివర చెప్పవలెను. ఉదా॥ శేష+అప్ప+దా= శేషప్పదా అని అలాగే పురుషులకు రామ+ఈశ్వర+శర్మ=రామేశ్వరశర్మ అని చెప్పవలెను. తొలినాడు చెప్పిన భోక్తలనే శ్రాద్ధ ప్రారంభమున 'క్షణః కరణీయః' అని మరళ నిమంత్రణము చేయవలెను.

ఆశ్వలాయనులకు అన్న చతుర్భాగమును, పిండపరిషేచనమును, పిండ పాత్రాథోముఖమును చేయకూడదు. కర్త ఆహితాగ్ని ఐన దక్షిణాగ్ని యందు అగ్నౌకరణము చేయవలెను. ఆహితాగ్ని అనగా సర్వాధానము చేసినవాడు. ఆబ్దికాదులందు సర్వాధాని విప్రుని పాణియందు అగ్నౌకరణము చేయవలెను. ఆహితాగ్నికానిచో ఔపాసనాగ్నియందు చేయవలెను. అర్ధాధాని అనగా గృహ్యాగ్నిని మాత్రము ప్రతిష్ఠించుకొన్నవాడు, అనగా ఔపాసనను చేయువాడు అని అర్థము. స్వాహాకారముతో హోమము చేయునపుడు ఉపవీతిగానే ఉండవలెను. మేక్షణము అనగా హోమము చేసిన దర్భలు. అగ్నౌకరణ హోమమును కొందరు సవ్యముగాను కొందరు దక్షిణదిశగా తిరిగి అపసవ్యముగాను చేయుదురు. అనగ్నికులు అనగా అగ్నిహోత్రములేని వారు, భార్య చనిపోయిన విధురుడు, వివాహమున గృహ్యాగ్ని స్వీకారము చేయనివాడును, అగ్నికార్యముచేయు బ్రహ్మచారియైనను అనగ్నికులుగానే పరిగణింపబడుదురు. విప్రపాణియందు హోమమును విశ్వేదేవస్థానమున ఐనచో ఉపవీతిగాను, పితృస్థానమైనచో అపసవ్యముగాను చేయవలెను. ఈ రెండు పద్ధతులు కూడా ఉన్నవి.

బ్రహ్మచారి,విధురుడుగాని ఆబ్దికము పెట్టవలసి వచ్చినచో తాను తప్పుకొని సాగ్నికులైన సోదరులచే అగ్నౌకరణము జరిపించవలెను. సోదరులు కూడా నిరగ్నికులేయైన లౌకికాగ్నిలో అగ్నౌకరణము చేయవలెను.విప్రుడు అగ్నివంటి వాడు కనుక విప్రపాణియందు హోమము చేయవలెను.కాని చివర మేక్షణమును అగ్నిలో వేయనక్కరలేదు.

భోజనపాత్రలందు అభిఘారముచేసి ఉపవీతుడై దేవతలకు ముందు పితరులకు తరువాత వడ్డించవలెను.స్వయముగా వడ్డించినచో అనంత ఫలము కలుగును.భార్య వడ్డించినను ప్రశస్తమే అగును.

నేయి,అన్నము,కూరలు,పచ్చళ్లు గరిటతో వడ్డించవలెను.ఉదకము, పరమాన్నము గరిటతో వడ్డించరాదు.నేయిపోసిన పాత్రలను భోక్తల విస్తళ్లప్రక్కనే నేలమీద ఉంచవలెను.అన్నము ప్రక్కనే ఉన్నచో అది రక్తము వంటిదగును.పక్వముచేయని పండ్లు మున్నగువానిని,పిండివంటలను చేతితోనే వడ్డించవలెను.

భోక్తలకు విస్తళ్లుగా ఆకులువేయుటకు మోదుగ,ఇప్ప,మేడి,రావి,జువ్వి, టేకు,అరటి,తామర,మామిడి,పనస,నేరేడు,పున్నాగ,సంపెగ వంటి ఆకులు శ్రేష్ఠము.భోక్తలు తిని చేతులు కడుగుకున్న తరువాత ఒకసారి ఉత్తర ముఖముగాను,రెండవసారి ప్రాఙ్ముఖముగాను ఆచమనము చేయవలెను. భోక్త తిన్న తరువాత గిన్నెలలో మిగిలిన పదార్థములతో పిండములు చేయవలెను.వండిన అన్ని పదార్థములువేసి తిలలు కూడా కలిపి పిండము లనుచేసి దక్షిణముఖుడై భోక్తల విస్తళ్ల ప్రక్కనే పిండప్రదానము చేయవలెను.

ఉచ్ఛిష్ట పితృపాత్రలకు ఒక జానెడు దూరముగా కాకిపిడచను ఉంచవలెను. భోక్తల భోననానంతరముగాని,ఆచమనముచేయుటకు పూర్వమునందుగాని పరమందుగాని బ్రాహ్మణ విసర్జనానంతరముగాని పిండప్రదానము చేయవలెను.అన్నములో తేనె,నువ్వులు,నెయ్యి కలిపి అగ్నౌకరణములో మిగిలిన అన్నమును కూడా కలిపి మూడు పిండములను చేయవలెను.లేదా పదార్థములన్నింటితో పిండములు మూడు చేయవలెను. దక్షిణముఖముగా కూర్చుండి పిండపితృయజ్ఞం విధిగా చేయవలెను.

పిండములనుంచు ప్రదేశమున దర్భలను పరచి తిలోదకమునుంచి ఎడమ మోకాలును వంచి తదుక్తమగు మంత్రములతో మూడు పిండములను బొటనవ్రేలి ద్వారా బోర్లించి ఉంచవలెను. పిండోద్వాసమైన పిమ్మట బ్రాహ్మణుల హస్తమందు దర్భాక్షతలను అక్షయోదకమును ఇవ్వవలెను. నీళ్లలోదిగి దక్షిణముఖముగా నుండి పిండములను ఆకాశము మీదికి పైగా ఎగకవేసి జలములో విడిచి పెట్టవలయునని చెప్పిరి. బ్రాహ్మణ విసర్జనకు పూర్వమే ఉచ్ఛిష్ట పాత్రలను తీయవలెను. పితృస్థానములందు ఒక్క విప్రుడు ఐనచో 'ఇదంవః' అని,ఇద్దరు ముగ్గురు ఐనచో 'ఇదంతే' అని తెలియవలెను. యజ్ఞ వస్తువులందును,పీటలమీద దర్భలు వేయునపుడు,భోక్తల ఆసనము లకును దర్భలు ఇన్ని అనే నియమము లేదు. కర్త సాయం సంధ్య వార్చవలెను. పితరుల శ్రాద్ధమున మూలలతో ఉన్న దర్భలు పెట్టినచో పితరులు స్వర్గమున సుఖింతురు. పితరుల తర్పణాది కార్యములలో రెండు దర్భల పవిత్రములు లేదా ఏడు దర్భల పవిత్రములు ఉండవలెను. రెండు కణపుల మధ్య ధరించ వలెను. రెండు చేతులకు ధరించవలెను. పవిత్రములు చేయలేనిచో రెండేసి దర్భలను అనామికలకు రెండు చేతులకును ధరించవలెను.

ప్రేత క్రియలకును,పితృకార్యములకును,అభిచారమునకును దర్భలు కోయునపుడు ప్రాచీనావీతిగా ఉంచవలెను. దక్షిణాభి ముఖుడై కోయవలెను. దారిలో మొలిచిన దర్భలను,చితిలోని దర్భలను,యజ్ఞభూమిలో గల దర్భలను,బ్రహ్మయజ్ఞమున వాడినవి,మలమూత్ర స్పర్శతగిలిన వానిని విసర్జింపవలెను. ఇతర పవిత్రములెన్ని ఐనను బంగారముతో చేసిన పవిత్రమునకు సాటిరావు. వడ్డీరూపములో వచ్చిన ద్రవ్యము,కన్యను అమ్మి తెచ్చిన డబ్బు,అన్యాయముగా సంపాదించిన డబ్బు,తండ్రి ఆబ్దికమని యాచించి తెచ్చినది శ్రాద్ధమునకు పనికిరాదు.

రెండుసార్లు వండిన అనగా జీలకర్ర ఇంగువ మొదలైన వానితో పోపులో వేసి వ్రుగ్గించిన పదార్థములు పనికిరావని చెప్పినను కాకరకాయ వంటి చేదు పదార్థములలో బెల్లము కలిపి పోపు పెట్టక పోయినచో తినలేము కనుక కొన్నింటికి మాత్రము రెండుసార్లు వండినను దోషము లేదు.

శ్రాద్ధము మొదట చివరలలో రెండు ఆచమనాలు అనగా మొదట రెండు ఆచమనాలు,విప్రుల పాదప్రక్షాళన అనంతరము రెండు,అర్చన సమయమున ఒకటి,వికిర సమయమున ఒకటి,పిండములను అర్చించునపుడు ఒకటి, బ్రాహ్మణులను విసర్జించినపుడు రెండుసార్లు ఆచమనము చేయవలెను. పాదప్రక్షాళన చేయునపుడు విప్రులను పీటవేసి కూర్చుండ పెట్టవలెను, లేనిచో పితరులు నిరాశతో వెళ్లిపోవుదురని శాస్త్ర వచనము.కర్త పడమటి దిక్కునకు తిరిగి ఉండి పాద ప్రక్షాళన చేయవలెను.పాద ప్రక్షాళనము కాగానే మండలములకు ఉత్తరమున కూర్చుండి కర్త ద్విరాచమనము చేయవలెను,తదుపరి భోక్తలు కూడా ద్విరాచమనము చేయవలెను.

తామరాకు,పాలకర్ర,నేరేడు,మామిడి,కమిడి,పొగడ కర్రలతో చేసిన పీటలపై భోక్తలను కూర్చో పెట్టవలెను.పీటలమీద దర్భాసనమును వేసి భోక్తలను కూర్చుండ పెట్టవలెను.తిలలు అసురులనుండి,దర్భలు రాక్షసులనుండి రక్షించును.పంక్తిని శ్రోతియుడు,అతిథి సర్వమును రక్షించును.భోక్తకు వస్త్రము ఇవ్వలేనపుడు పట్టుదారము ఇవ్వవలెను.శక్తి ఉన్నచో పట్టువస్త్రము, నూలువస్త్రము ఇవ్వవచ్చును.నారబట్ట కూడా ఇవ్వవచ్చును.వస్త్రములు ఇవ్వలేనిచో యజ్ఞోపవీతము ఇవ్వవలెను.వస్త్రములు ఇవ్వలేనపుడు వాని వెలకు సరిపడు ధనము ఇవ్వవలెను.అంచులు లేనివి ఇవ్వరాదు.తడపనివి ఐన వస్త్రములను ఇవ్వరాదు.వస్త్రములతో పాటు యజ్ఞోపవీతమును ఇవ్వవలెను.

భోక్తలు భుజించుచుండగా మూడు పర్యాయములు గాయత్రిని,రక్షోఘ్న మంత్రములను,పురుషసూక్తమును,అప్రతిర్థ సూక్తమును జపించవలెను. ఇంద్రసూక్తమును కూడా చెప్పవలెను.బ్రహ్మ,విష్ణు,సూర్య,రుద్రస్తోత్రములను-ఇంద్ర,ఈశ,సోమ,పవమాన సూక్తములను చెప్పవలెను.ఇవి చెప్పుటకు సాధ్యముకానిచో సర్వవిద్యాశిరోభూషణమైన గాయత్రిని యథాశక్తిగా జపించవలెను.వీణావేణు ధ్వనులు భోక్తలకు వినిపించవలెను.నాచికేత త్రయమును,త్రిమధువులను,త్రిసుపర్ణములను చెప్పవలెను.

తులసి పత్రమును,రక్త పుష్పములు,మొగలి పువ్వులు,మొగలి ఆకుల పాత్రలు వీటిని చూడగానే పితరులు నిరాశులై వెళ్లుదురు. జాజిపువ్వు,ఎఱ్ఱ పద్మము, మారెడు,జిల్లేడు,ఉమ్మెత్త,దేవదారు,అడ్డసరము మొదలయిన పుష్పాలు, విశేష గంధముగల పువ్వులు,వాసనలేని పువ్వులు,మెట్ట ప్రదేశమందు పుట్టిన ఎఱ్ఱని పువ్వులు,ముండ్ల చెట్లయందుగల పువ్వులు పనికిరావు. తెల్లని పద్మములు, కలువ పువ్వులు,సువాసనగల మల్లి,తెల్ల గురివింద,చంపకము,నీటిలో పుట్టిన సమస్త పుష్పములు ఉపయోగించ వచ్చును. జాజి,సంపెంగ,లొద్దుగ,మల్లి,నల్లగోరంట,వాయింట, మామిడి, అశోకము,అడ్డసరము,తులసి పత్రము ఈ పుష్పపత్రములు ప్రశస్తములు.

ఆకులతోను, కొయ్యలతోను, తామరపూలతోను, శంఖములతోను అర్ఘ్యపాత్రములు ఏర్పరచవలెను. బంగారము,వెండి,రాగి,శిల,స్ఫటికము, శంఖము, ముత్యపుచిప్ప వీటితో చేసిన పాత్రలు కొంచెము చితికినను వాడవచ్చును. మట్టిపాత్ర,కంచుది,చర్మముతో చేయబడినది,ఇత్తడిది,సీసపుది, ఇనుపపాత్ర ఇట్టివి అర్ఘ్యపాత్రలుగా పనికిరావు. అర్ఘ్యపాత్రలు మట్టితోకూడా చేయవచ్చును,అయితే అవి స్వహస్తములతో మాత్రమే చేయవలెను. మట్టిపాత్రలు కుమ్మరిచేసినవి వాడరాదు. అవి అసురములు. భోక్తలు భుజించునంత వరకు పితృగాథలు, వేదములు,ధర్మశాస్త్రములు, పురాణములు మొదలగునవి వినిపించవలెను. ఆశ్వలాయనులు ఆబ్దికములందు వారి బంధుత్వము, నామమును,గోత్రమును,రూపమును చెప్పవలెను. ప్రేతకర్మలయందు అనగా మాసికములందు వారి బంధుత్వము, గోత్రము,నామము,రూపమును చెప్పవలెను.

ఘంటానాదమును,కలహమును,హుంకారమును,హాస్యమును,రోద మును,అవాచ్యవచనములను వినినమాత్రముననే పితరులు నిరాశులై వెళ్లెదరు. గుఱ్ఱము సన్నిధిలో ఉండుట,నత్తగుల్ల లేదా ఆల్చిప్ప,ఉమ్మెత్త,జాజి, జిల్లేడు, గన్నేరు పువ్వులు శ్రాద్ధమును పాడుచేయును.

శ్రాద్ధమునందు మొదలుతో సహా ఉండు దర్భలు,బియ్యము,తిలలు, పరిశుద్ధి చేసిన వెండి,కంచు,రాగి మొదలగు లోహపాత్రలు,సమిధలు,నెయ్యి,

తేనె,పుష్పములు,ధూపద్రవ్యము,క్షౌమసూత్రము,మేక్షణము,బ్రాహ్మణులు కూర్చోవడానికి బ్రుసి అను (నేపాళ దేశములో మేకల రోమములతో నేయబడినది) ఆసనము అనగా నేపాళకంబళి అవసరము. విశ్వేదేవ,పితృస్థానములందు రెండు చోట్లను పలాశపత్రపాత్రములనే భోజనమునకు ఉంచవలెను. గుగ్గిలము,సాంబ్రాణి,ఉశీరము,వట్టివేళ్లు,చందనాగరు మొదలగునవి ధూపమునకు ఉపయోగించవచ్చు. కస్తూరి అగరు,కుంకుమ,చందనము మొదలైనవి గంధముగా ఉపయోగించి విలేపనద్రవ్యము గ్రహించవలెను.

దీపము నిమిత్తము నూనె,నెయ్యి వాడవలెను. బంగారం,వెండి,రాగి వీటిచే చేయబడిన ఆసనము,చిత్రాసనము,కర్రపీట,గడ్డిచాప,దర్భాసనములు ప్రశస్తములు. కర్రపీటలో నేరేడు,కడిమి,మామిడి,పగడ,జమ్మి,యిరుగుడు ఈ చెట్ల బల్లలచే చేసిన పీటలు ప్రశస్తములు.

దోసకాయ,అరటికాయ,చిక్కుడుకాయ,పొట్లకాయ,బీరకాయ,కాకరకాయ మొదలగు కాయగూరలలో కొన్నియు,మెంతులు,జీలకర్ర మొదలగు దినుసులు శ్రాద్ధమందు ఉపయోగించవచ్చును. సైంధవ లవణము శ్రేష్ఠము. క్షీరములు,దధి,తైలము,తేనె,బెల్లము,పంచధార,మామిడి పండ్లు,పనస పండ్లు, ద్రాక్ష పండ్లు,ఖర్జూర ఫలములు ఇత్యాది ఫలములు ఉపయోగింపవచ్చును. గోధుమలు,మినుము, పెసరపప్పు,నూనె పిండి వంటలు కచ్చితంగా శ్రాద్ధములో ఉండవలెను. చామలు,ఆవనూనెలు వాడవచ్చును. అరటి పండ్లను,దుంపలను,అల్లమును భోక్తలకు పెట్టవచ్చును. రేగు,ద్రాక్ష,లవంగ, ఏలకులు,పిప్పిలి,శొంటి,శర్కరాది వస్తువులను పెట్టవలెను. మీగడ తీయని పెరుగు పనికి వచ్చును. కలిగొట్టు ఆకుకూర,చిట్టి కూర,వాస్తుకము,ముల్లంగి దుంప,ఆరణ్యకము ఇవి శ్రాద్ధమున తప్పక ఉండవలెను. దానిమ్మ,పిప్పిలి, చింతపండు,అంబాళము(ఆమ్రాంతకము),కొత్తిమీర కూడా ఆయా పదార్థముల లో వాడవచ్చును. అవిసెచిగుళ్ళు కూడా వాడవచ్చును. పిప్పిళ్ళు,మిరియాలు సముద్రపు ఉప్పు మొదలైనవి విడిగా పెట్టక పదార్థములలో రుచికై కలిపిన దోషములేదు.

వావిలి,పాలకూర,తులసి,మసురలు,గుమ్మడి,కందులు,పెద్ద ఆవాలు,

వెఖుతురు పూలు,కాయలు,వాయు విడంగము,మిరియములు,నిమ్మకాయ, మాదీఫలము,నేరేడు,ఆనపకాయ,పిప్పిళ్లు,చేదుపొట్ల,జొన్నలు,ఉలవలు పనికిరావు. వంకాయలు,ఉల్లిపాయలు,సొరకాయ,నేతిబీరకాయ,ములగ కాయ,గోంగూర,బచ్చలికూర పనికిరావు.రెండు పర్యాయములు చేయబడిన పదార్థములు పనికిరావు. చోళ్లు,కొఱ్ఱలు,బొబ్బర్లు,ఉలవలు పనికిరావు.

భోక్త ముక్కుచు మూలుగుచుగాని,చేతి సంజ్ఞలతోగాని పదార్థముల రుచులు చెప్పరాదు. భోజనపాత్రను పైకెత్తి దింపరాదు. కాళ్ళు ముందుకుకనిపించునట్లు కూర్చుండరాదు. గోచి ఊడిపోరాదు.బ్రొటనవ్రేలు ఉపయోగించకుండ మిగిలిన నాలుగు వ్రేళ్ళతో తినరాదు. నోటితో చప్పుడు చేయుచు తినరాదు.త్రాగగా మిగిలిన నీళ్ళను తిరిగి త్రాగరాదు అనగా పెద్దచెంబులోని నీళ్లు చిన్నగ్లాసులో పోసుకొని పూర్తిగా త్రాగి తిరిగి గ్లాసు నింపుకిని త్రాగవలెను. పిండివంటలుగాని,ఫలములుగాని కొరికి తిని మరళ ఆ ఎంగిలి తినరాదు. అన్నము మూతికి అంటించుకొనరాదు. భోజనపాత్రలో ఉమ్మి వేయరాదు. పక్కవానికి పెట్టుమని కూడా అడుగరాదు. చేతులెత్తి నవ్వరాదు, అత్యాశ్చర్యము ప్రకటించరాదు. వంకరగా కూర్చొనరాదు. తినుచు తినుచు మధ్యలో ఎడమ చేతితో అన్నమును తాకరాదు. కాళ్లమీద, నెత్తిమీద,పొత్తికడుపు మీద పోసికొనరాదు. భోజనపాత్రను కాళ్లతో తాకరాదు. పెరుగుతోను, పాలతోను,తేనెతోను కూడిన అన్నమును విడిచి పెట్టరాదు, అయితే విస్తరిలో అన్నమును పూర్తిగా తినివేయరాదు కొంచెము మిగల్చవలెను. భోక్త భుజించుచు కన్నీళ్లు పెట్టరాదు. వ్యర్థమైన మాట లాడరాదు. పక్కను తినుచున్న వారివైపు చూడరాదు. వారి తిండిని చూచి ఈర్ష్యపడరాదు. భోక్తలు చేయికడుగుకొన్న తరువాత మంచినీళ్లు త్రాగరాదు,ముందే త్రాగవలెను.

కత్తిపీట,గరిట మొదలగు పాకసాధనములు తప్ప ఇతరమైన కత్తులు ఇనుపపాత్రలు మొదలగువి శ్రాద్ధభూమినందు చూచుటకు పనికిరాదు. తేనె లేకుండ శ్రాద్ధములో ఎన్ని పదార్థములు పెట్టినను పితృదేవతలకు తృప్తి కలుగదు. పసుపుతో కలిపిన అక్షతలు శ్రాద్ధమందు వాడరాదు.

భోక్తలు తినుచుండగా రుద్రమును,రక్షోఘ్న మంత్రాలు చెప్పవలెను. ఉదీరతాం,అధ్వన్నవతీః,అన్నవత్యః,పితున్నుస్తోషం వంటి మంత్రాలు చెప్పవలెను. భోక్త వాంతిచేసినచో మాసికములందు ఆబ్ధికములందును సమయమున్నచో పునఃపాకము చేసి శ్రాద్ధము పెట్టవలెను. లేదా కర్త ఆనాడు ఉపవాసము చేసి మరునాడు జరుపవలెను. విశ్వేదేవ బ్రాహ్మణుడు వాంతి చేసుకొన్నచో అగ్నిలో హోమము తప్ప తిరిగి శ్రాద్ధము అక్కరలేదు. పితృబ్రాహ్మణులు వాంతి చూసుకున్నచో తిరిగి మరునాడు శ్రాద్ధము జరుపవలెను. వికిరదానము కూడా పిండప్రదానము వలె ప్రధానమైనది. యజమానుల దాసదాసీజనుల ఉద్దేశించి పితృస్థాన ద్విజుడు విస్తరి నుండి కొంత అన్నము భూమిపై విడువవలెను. చేతులు కడుగుకున్న తరువాత భోక్తలు ఒకసారి ఉత్తర ముఖముగాను రెండవసారి ప్రాఙ్ముఖము గాను ఆచమనము చేమవలెను. భోక్తల విస్తళ్లకు బారెడు దూరంలో పిండప్రదానము చేయవలెను. అంత వైశాల్యము లేనపుడు మూరడు దూరములో చేయవచ్చును. పిండప్రదానము దర్భలపైగాని,రెల్లపైగాని, పెద్ద గరికపరకలపైగాని చేయవలెను. 'అపహతా' మంత్రంతో అలికి మీద దర్భలు పరచి ప్రాచీనావీతిగా ఉదకముతో మూడు రేఖలు వేసి 'శుంధంతాం పితః' అని తరువాత తిరుగవేసిన చేతితో పిండములు పెట్టవలెను.

తిలలతోను,అన్నముతోను,పానీయముతోను,ధూపముతోను,దీపముతోను, పాలతోను,తేనెతోను,నేయితోను,కలకండ (పటిక బెల్లము)తోను మిశ్రమము చేసిన పిండములను అష్టాంగ పిండము అందురు. పితరులను ఉద్దేశించి అట్టి పిండాలు పెట్టవలెను. వండిన అన్ని పదార్థములను వేసి తిలలు కూడా కలిపి పిండములను చేసి దక్షిణముఖుడై భోక్తల విస్తళ్లు ప్రక్కనే పిండ ప్రదానము చేయవలెను. మిగలకపోయినచో వేరే పిండితోనైన పిండములు చేసి పెట్టవలెను. సపిండీకరణములో మాత్రము భుక్తశేషముతోనే పిండములు పెట్టవలెను. సపిండీకరణములో 12 అంగుళముల పొడవు ఉన్న పిండము ఒకటియు తక్కిన మూడును వెలగకాయలంతయు ఉండవలెను. ఆబ్ధికముల లో ఒలిచిన కొబ్బరికాయంత లేదా మారేడుకాయంతగాని పిండములు

ఉండవలెను. మహాలయములలోను,గయాశ్రాద్ధములోను ఉసిరికాయలంత పిండములు – తీర్థవిధులందును,దర్శశ్రాద్ధములందును కోడిగుడ్లంత పిండమును చేయవలెను. గయయందు జమ్మి ఆకులంత (శమీపత్ర ప్రమాణేన) పిండము పెట్టవలెను. టెన్నిస్ బంతంత పిండముచేయుట ఆచారముగా కొనసాగుచున్నది. భోక్తలకు నమస్కారము చివరలో చేయునపుడు సకుటుంబముగా ప్రదక్షిణ నమస్కారములు చేయవలెను. ముందు చిన్న వాళ్లు చివరకు పెద్దవాళ్లు ఉండవలెను.

భోగములను కోరువాడు పిండములను అగ్నిలో వేయవలెను. సంతానము కోరువారు మధ్యమ పిండమును భార్యకు పెట్టవలెను. భార్యకు ఇచ్చునపుడు 'వీరంమేధత్త' మంత్రము,తినునపుడు 'అపాంత్వౌషధీనాం రసం ప్రాశయామి భూతకృతం గర్భం ధత్స్వ' అను మంత్రమును చెప్పవలెను. ఉత్తమగతి కోరువాడు గోవునకు పెట్టవలెను. ఆజ్ఞను,కీర్తిని,ప్రజ్ఞను కోరువారు శుద్ధమైన జలములో వేయవలెను. పిండములను గోవులకు,మేకలకు, విప్రులకు పెట్టవచ్చును. తీర్థశ్రాద్ధములందు పిండములను ఆయా తీర్థము లందు మాత్రమే వేయవలెను.

పితృశేషమును శూద్రులకు పెట్టరాదు. కొడుకులకు,శిష్యులకు పెట్టవలెను. వృద్ధిశ్రాద్ధమున,సపిండీకరణమున,ప్రేతశ్రాద్ధమున(సంవత్సరములోపున జరుపు మాసికములు),సంవత్సర విమోకమునందును తదంగముగా తిల తర్పణము చేయరాదు. భోక్తలు తిన్న విస్తళ్లు సాయంత్రము వరకు తీయకుండా ఉంచినచో వానినాశించిన వారికి అవి అమృతధారలు కురిపించును,అవకాశమున్నచో అట్లే ఉంచుట మంచిది. లేనిచో బ్రాహ్మణుల ను పంపువరకైనను ఉంచవలెను.

కర్త తన పొట్టకు ఎడమవైపున లేదా కుడివైపునగల పార్శ్వ భాగమునందు తిలలతో మూడు దర్భలు,పైబట్టచెంగున కట్టి మొలకు సరిపడు మిగిలిన వస్త్రభాగము చుట్టవలెను. ఈ విధముగా చేయునపుడు 'నిహన్మి సర్వం యదమేధ్య వర్భవేత్' అను శ్లోకమును పఠిస్తూ బిగించవలెను.

దైవప్రార్థన

ఓం శ్రీగురుభ్యోనమః ॥ హరిః ఓమ్ ॥

గణానామిత్యస్య శౌనకో గృత్సమదో గణపతిర్జగతీ ॥

గణానాంత్వా గణపతిం హవామహే కవింకవీనా ముపమశ్ర వస్తమమ్।
జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీద సాదనమ్॥

నిషుసీదేత్యస్య వైరూపో నభః ప్రభేదన గణపతి స్త్రిష్టుప్ ॥

నిషుసీద గణపతే గణేషు త్వామాహుర్విప్రతమం కవీనామ్।
నఋతేత్వత్క్రియతే కించనారే మహామర్కంమఘవం చిత్రమర్చ॥
శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః ॥

ప్రణోదేవీత్యస్య బార్హస్పత్యో భరద్వాజ సరస్వతీ గాయత్రీ ॥

ప్రణోదేవీ సరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ ।ధీనామవిత్ర్యవతు ॥
శ్రీ మహాసరస్వత్యై నమః ।శ్రీవాగ్దేవ్యై నమః ॥

శతధారమిత్యస్య గాథినో విశ్వామిత్ర ఉపాధ్యాయ స్త్రిష్టుప్ ॥

శతధారముత్స మక్షీయమాణం విపశ్చితం పితరం వక్త్వానామ్।
మేళింమదన్తం పిత్రోరుపస్థే తంరోదసీ పిపృతం సత్యవాచమ్॥
శ్రీ గురుభ్యో నమః ॥

ఋచో అక్షర యిత్యస్య ఔచథ్యో దీర్ఘతమా విశ్వేదేవా త్రిష్టుప్ ॥

ఋచో అక్షరే పరమేవ్యోమన్యస్మిన్దేవా అధివిశ్వే నిషేదుః।
యస్తన్నవేద కిమృచాకరిష్యతి య ఇత్తద్విదు స్త ఇమే సమాసతే॥
హరిః ఓమ్ ॥

జ్యోతిప్రజ్వలనం

భో! దీప బ్రహ్మరూపేణ సర్వేషాం హృదిసంస్థితః ।
అతస్త్వాం స్థాపయామ్యద్య మదజ్ఞాన మపాకురు ॥

అగ్నినాగ్నిరిత్యస్య కాణ్వోమేధాతిథి రగ్నిర్గాయత్రీ।జ్యోతిప్రజ్వలనే వినియోగః॥

అగ్నినాగ్నిస్సమిధ్యతే కవిర్గృహపతిర్యువా।హవ్యవాడ్జుహ్వాస్యః॥

దీపదేవతాభ్యాం నమః ॥(తూర్పు ఒక దీపం,దక్షిణం ఒక దీపం పెట్టాలి)

ద్విరాచమ్య॥

ఓం కేశవాయ స్వాహా।ఓం నారాయణాయ స్వాహా।ఓం మాధవాయ స్వాహా।ఓం గోవిందాయ నమః॥విష్ణో,మధుసూదన,త్రివిక్రమ,వామన,శ్రీధర,హృశీకేశ,పద్మనాభ,దామోదరాయనమః॥ సంకర్షణ,వాసుదేవ,ప్రద్యుమ్న,అనిరుద్ధ,పురుషోత్తమ,అధోక్షజ,నారసింహ,అచ్యుత,జనార్దన, ఉపేంద్ర,హరయే,శ్రీకృష్ణాయ నమః॥

పవిత్ర ఇతి ద్వయోః ఆంగీరసః పవమానస్సోమో జగత్యౌ।పవిత్రధారణే వినియోగః।

పవిత్రవన్తః పరివాచమాసతే పితైషాంప్రత్నో అభిరక్షతివ్రతమ్।
మహస్సముద్రం వరుణస్తిరోదధే ధీరాఇచ్ఛేకుర్ధరుణేష్వారభమ్॥
పవిత్రంతే వితతం బ్రహ్మణస్పతే ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషి విశ్వతః।
అతప్తతనూర్నతదామో అశ్నుతే శృతాస ఇద్వహన్తస్తత్సమాశత॥ [1]

పవిత్రం ధృత్వా ॥ఆచమ్య॥ [2]కేశవాయ..........శ్రీకృష్ణాయనమః॥

1.రెండు దర్భలతో గ్రంథియుత పవిత్రాన్ని నిర్మించాలి. 2.గ్రంథియుత పవిత్రంతో ఆచమనం చేయరాదు కనుక,పవిత్రం తీసి కుడిచెవికి తగిలించి,రెండు దర్భలను ఉంగరం వేలికి ధరించి ఆచమించి, పిదప వాటిని విసర్జించి,చెవినున్న గ్రంథియుత పవిత్రాన్ని ధరించవలెను.

అపసర్పంతు తే భూతా యే భూతా భూమిసంస్థితాః ।
యే భూతా విఘ్నకర్తార స్తేనశ్యన్తు శివాజ్ఞయా ॥
గయేయం గయేయం గయేయం॥
దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవచ।
నమస్స్వధాయై స్వాహాయై నిత్యమేవ నమోనమః॥
ఈశానః పితృరూపేణ మహాదేవో మహేశ్వరః।
ప్రీయతాం భగవానీశః పరమాత్మా సదాశివః॥ విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః ॥
పృథివ్యాః మేరుపృష్ఠ ఋషిః।కూర్మోదేవతా।సుతలం ఛందః॥
ఆసనే వినియోగః ॥
పృథ్వీత్వయా ధృతాలోకా దేవిత్వం విష్ణునా ధృతా ।
త్వంచ ధారయ మాందేవి పవిత్రం కురుచాసనమ్ ॥గదాధరాయ నమః॥
అనంతాసనాయ నమః॥

ప్రణవస్య పరబ్రహ్మ ఋషిః।పరమాత్మా దేవతా।దైవీ గాయత్రీ ఛందః।భూరాది సప్తానాం వ్యాహృతీనాం।విశ్వామిత్ర జమదగ్ని భరద్వాజ గౌతమాత్రి వసిష్ఠ కశ్యపా ఋషయః।అగ్ని వాయ్వాదిత్య బృహస్పతి వరుణేంద్ర విశ్వేదేవా దేవతాః।గాయత్ర్యుష్ణిగనుష్టుబ్బృహతీ పంక్తి త్రిష్టుబ్జగత్యశ్ఛందాంసి।గాయత్ర్యా విశ్వామిత్ర ఋషిః।సవితా దేవతా।గాయత్రీ ఛందః।గాయత్రీ శిరసః।ప్రజాపతిర్ఋషిః।బ్రహ్మాగ్ని వాయ్వాదిత్యా దేవతాః।యజుశ్ఛందః।ప్రాణాయామే వినియోగః॥

ఓం భూః।ఓం భువః।ఓం స్వః।ఓం మహః।ఓం జనః।ఓం తపః।ఓం సత్యం॥ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి।ధియోయోనః ప్రచోదయాత్॥ఓమాపో జ్యోతీరసో2మృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్స్వరోమ్॥(ఏవంత్రిః)

తిథిర్విష్ణు స్తథావారో నక్షత్రం విష్ణురేవచ।
యోగశ్చ కరణం చైవ సర్వం విష్ణుమయం జగత్॥శ్రీగోవింద గోవింద॥

మమ ఉపాత్త సమస్త దురితక్షయ ద్వారా, శ్రీమహావిష్ణోరాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య అద్యబ్రహ్మణః ద్వితీయపరార్ధే శ్వేతవరాహకల్పే వైవస్వతమన్వంతరే కలియుగే ప్రథమపాదే జంబూద్వీపే భరతవర్షే భరతఖండే మేరోర్దక్షిణదిగ్భాగే గంగా గోదావర్యో ర్మధ్యదేశే శ్రీకూర్మక్షేత్రే జయంతిక్షేత్రేచ ప్రాక్తటే సాలగ్రామ బ్రాహ్మణ హరివిశ్వేశ్వర సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణ హరి గురుచరణ సన్నిధౌ స్వగృహే/అన్యగృహే/నివాసగృహే అస్మిన్వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన .... నామసంవత్సరే .... ఆయనే .... ఋతౌ ..... మాసే .... పక్షే .... పుణ్యతిథౌ .... వాసర సంయుక్తానాం శ్రీవిష్ణునక్షత్రే శ్రీవిష్ణుయోగే శ్రీవిష్ణుకరణ యేవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ। **(ప్రాచీనావీతి)** అస్మత్ *పితుః / మాతుః* ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం **(సవ్యం)** కరిష్యే॥కురుష్వ॥ ఆదౌ ఆత్మశుద్ధ్యర్థం భోక్తృ గృహ భూ భాండ ద్రవ్య స్థలశుద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తార్థం కలశార్చన పురస్సరంచ ప్రాయశ్చిత్తాది సూక్త మంత్ర జపం కరిష్యే॥తదంగ కలశార్చనం కరిష్యే॥

స్యోనాపృథివి భవానృక్షరా నివేశనీ।యచ్ఛానశ్శర్మ సప్రథః॥
భూమిం ప్రార్థ్య॥

గన్ధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్।
ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్॥
గోమయార్థం గంధానులేపనం కృత్వా॥

ఇదంతే పాత్రం సనవిత్తమిన్ద్ర పిబా సోమమేనా శతక్రతో।
పూర్ణ ఆహావో మదిరస్య మధ్వోయం విశ్వ ఇదభిహర్యన్తి దేవాః॥
కలశం నిక్షిప్య॥
ఆకలశేషుధావతి పవిత్రేపరిషిచ్యతే।ఉక్థైర్యజ్ఞేషు వర్ధతే॥
కలశమభిమంత్ర్య॥
ఇమంమే గంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రిస్తోమం సచతాపరుష్ణ్యా।
అసిక్న్యామరుద్వృధే వితస్తయా22ర్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా॥
ఉదకమాపూర్య॥
గన్ధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్।
ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్॥
గోమయార్ద్రం గంధం నిక్షిప్య॥
యవో2సిధాన్యరాజోవా వారుణో మధుసంయుతః।
నిర్ణోదస్సర్వపాపానాం పవిత్రమృషిభి స్మృతమ్॥
యవాన్ నిక్షిప్య॥
(ప్రాచీనావీతి) తిలో2సిసోమదేవత్యో గోసవో దేవనిర్మితః।ప్రత్నవద్భిః
ప్రత్తస్స్వధయా పితౄనిమాఀల్లోకాన్ప్రీణయాహిన స్స్వధానమః॥
తిలాన్ నిక్షిప్య॥
(సవ్యం)శరాసః కుశరాసో దర్భాసస్సైర్యా ఉత।
మౌఞ్జా అదృష్టా బైరిణాస్సర్వేసాకం న్యలిప్సత॥
కూర్చం నిక్షిప్య॥ తూష్ణీం దర్భగ్రంథిం నిక్షిప్య॥

సహిరత్నాని దాశుషే సువాతి సవితా భగః।తంభాగం చిత్రమీమహే॥
హిరణ్యం నిక్షిప్య॥

_పురుషసూక్తం, అస్యవామీయం, మమాగ్నే, సౌమ్య, వైష్ణవ, రుద్ర, పావమాన్యములు ఇక్కడ పఠించ వచ్చును._

కలశమభిమంత్ర్య।ప్రాయశ్చిత్త సూక్తం పఠిష్యే॥
నతమంహో నదురితం దేవాసో అష్టమర్త్యమ్।
సజోషసో యమర్యమా మిత్రోనయన్తి వరుణో అతిద్విషః॥
తద్ధివయం వృణీమహే వరుణమిత్రార్యమన్।
యేనా నిరంహసో యూయంపాథనేథాచ మర్త్యమతిద్విషః॥
తేనూనంనో2య మూతయే వరుణోమిత్రో అర్యమా।
నయిష్ఠా ఉనోనేషణి పర్షిష్ఠా ఉనఃపర్షణ్యతిద్విషః॥
యూయం విశ్వం పరిపాథ వరుణోమిత్రో అర్యమా।
యుష్మాకం శర్మణిప్రియేస్యామ సుప్రణీతయో2తిద్విషః॥
ఆదిత్యాసో అతిస్రిధో వరుణోమిత్రో అర్యమా।
ఉగ్రం మరుద్భిరుద్రం హువేమేన్ద్రమగ్నిం స్వస్తయే2తిద్విషః।
నేతార ఊషుణస్తిరో వరుణోమిత్రో అర్యమా।
అతివిశ్వాని దురితా రాజానశ్చర్షణీనా మతిద్విషః॥

శునమస్మభ్యమూతయే వరుణోమిత్రో అర్యమా।
శర్మయచ్ఛన్తు సప్రథ ఆదిత్యాసో యదీమహే అతిద్విషః॥
యథా హత్యద్వసవో గౌర్యం చిత్పదిషితా మముంచతాయజత్రాః।
ఏవోష్వగస్మన్ముంచతా వ్యంహః ప్రతార్యగ్నే ప్రతరంన ఆయుః॥
అంహోముచమాఙ్గిరసంగయంచ స్వస్త్యాత్రేయం మనసాచ తార్క్ష్యమ్।
ప్రయతపాణిశ్శరణం ప్రపద్యే స్వస్తిసంబాధేష్వభయంనో అస్తు॥

అథ శరీర శుద్ధ్యర్థం ఆత్మానం స్పృష్ట్వా॥ (కర్త హృదయాన్ని తాకాలి)

శారీరమంతః కరణోపఘాతం వాచశ్చ విష్ణుర్భగవానశేషః।
శమం నయత్వస్తు మమేహశర్మ పాపాదనంతే హృది సన్నివిష్టే॥
అంతశ్శుద్ధిం బహిశ్శుద్ధిం శుద్ధోధర్మమయోచితః।
సకరోత్వమలే తస్మిన్ శుచిరేవాస్మి సర్వదా॥
బాహ్యోపఘాతా ననఘో బౌద్ధాంశ్చ భగవానజః।
శమం నయత్వనంతాత్మా విష్ణుశ్చేతసి సంస్థితః॥
శారీరంమే హృషీకేశ పుండరీకాక్ష మానసమ్।
పాపం ప్రశమయాద్య త్వం వాకృతం మమ మాధవ॥
యద్యప్యుపహతైః పాపైర్యదివాత్యంత దుష్కృతైః।
తథాపి సంస్మరేద్విష్ణుం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే॥
అపవిత్రః పవిత్రోవా సర్వావస్థాం గతోపివా।
యస్మరేత్పుండరీకాక్షం సబాహ్యాభ్యంతర శ్శుచిః॥

ఆత్మమార్జనమ్॥ (కూర్చతో కర్త తనపై నీరు జల్లుకోవాలి)

శుచీవోహవ్యా మరుతశ్శుచీనాం శుచింహినో మ్యధ్వరం శుచిభ్యః ।
ఋతేన సత్యమృతసాప ఆయఇశ్శుచి జన్మాన శ్శుచయః పావకాః ॥
అగ్నిశ్శుచివ్రతతమ శ్శుచిర్విప్రశ్శుచిః కవిః ।శుచీరోచత ఆహుతః ॥
ఉదగ్నే శుచయస్తవ శుక్రా భ్రాజన్త ఈరతే।తవ జ్యోతీంష్యర్చయః ॥

ఏతోన్వింద్రం స్తవామ శుద్ధం శుద్ధేన సామ్నా ।
శుద్ధైరుక్థైర్వా వృధ్వాంసం శుద్ధ ఆశీర్వాన్మమత్తు ॥
ఇన్ద్ర శుద్ధోన ఆగహి శుద్ధ శ్శుద్ధాభి ర్వూతిభిః ।
శుద్ధోరయిం నిధారయ శుద్ధో మమద్ధి సోమ్యః ॥
ఇన్ద్ర శుద్ధో హినోరయిం శుద్ధోరత్నాని దాశుషే ।
శుద్ధో వృత్రాణి జిఘ్నసే శుద్ధో వాజం సిషాససి ॥

బ్రాహ్మణ మార్జనమ్ ॥ **(కూర్చతో భోక్తలపై నీరు చల్లాలి)**

పావమానీ స్స్వస్త్యయనీ స్సుదుఘాహి ఘృతశ్చుతః ।
ఋషిభి స్సంభృతో రసో బ్రాహ్మణేష్వమృతం హితమ్ ॥
పావమానీర్దిశన్తున ఇమం లోకమథో అముమ్ ।
కామాన్త్సమర్ధయన్తునో దేవీర్దేవై స్సమాహితాః ॥
యేన దేవాః పవిత్రేణాత్మానం పునతే సదా ।
తేన సహస్రధారేణ పావమాన్యః పునన్తుమామ్ ॥
ప్రాజాపత్యం పవిత్రం శతోద్యామం హిరణ్మయమ్ ।
తేన బ్రహ్మ విదో వయం పూతం బ్రహ్మ పునీమహే ॥
ఇన్ద్రః పునీతీ సహమా పునాతు సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా ।
యమోరాజాప్రమృణాభిః పునాతుమా జాతవేదా మూర్జయన్త్యాపునాతు॥

అపవిత్రః పవిత్రోవా సర్వావస్థాం గతోపివా।
యస్మరేత్పుండరీకాక్షం సబాహ్యాభ్యంతర శ్శుచిః॥

గృహాణి సర్వాణి శుచినీ భవంతు।సర్వేపాకా శ్శుచయో భవంతు।
సర్వైర్ద్రవ్యై శ్శుచిర్భవతు॥ **(ఉదకాన్ని పల్లెంలో విడిచిపెట్టాలి.)**

దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవచ।
నమస్స్వధాయై స్వాహాయై నిత్యమేవ నమోనమః॥
ఈశానః పితృరూపేణ మహాదేవో మహేశ్వరః।
ప్రీయతాం భగవానీశః పరమాత్మా సదాశివః॥ విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః ॥

పరిషత్ప్రార్థనమ్॥ **(దర్భలు,అక్షతలు,తిలలు,చిల్లరపైసలతో భోక్తలచట్టూ 3సార్లు తిరగాలి)**

సతిల జల హిరణ్యదర్భాక్షతాన్ గృహీత్వా ॥బ్రాహ్మణానాం త్రిః ప్రదక్షిణమ్॥
సమస్త సంపత్సమవాప్తి హేతవ స్సముత్థితాపత్కుల ధూమకేతవః।
అపారసంసార సముద్రసేతవః పునంతుమాం బ్రాహ్మణ పాదపాంసవః॥
ఆపద్ఘనధ్వాంత సహస్రభానవ స్సమీహితార్థార్పణ కామధేనవః।
సమస్తతీర్థాంబు పవిత్రమూర్తయో రక్షంతుమాం బ్రాహ్మణ పాదపాంసవః॥
ఆధివ్యాధి హరంనృణాం మృత్యుదారిద్ర్య నాశనమ్।
శ్రీపుష్టికీర్తిదం వందే విప్రశ్రీ పాదపంకజమ్॥
విప్రౌఘదర్శనాత్సద్యః క్షీయంతే పాపరాశయః।
వందనాన్మంగలావాప్తి రర్చనాదచ్యుతం పదమ్॥
(కర్త ఈ క్రింది మంత్రాన్ని చెప్తూ దర్భలు,అక్షతలు,తిలలు,చిల్లరపైసలు,నీళ్ళు పల్లెంలో విడవాలి)
అశేషే హేపరిషత్ మదీయాం విజ్ఞాపనాం సమాగమ్య మయా సమర్పితామ్। ఇమాం పరిషత్ దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణా మివస్వీకృత్య॥
నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయ గో బ్రాహ్మణ హితాయచ।
జగద్ధితాయ కృష్ణాయ గోవిందాయ నమోనమః॥
యావతీర్వై దేవతా స్తాస్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణే వసంతి తస్మా ద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యో దివేదివే నమస్కుర్యాన్నా శ్లీలం కీర్తయే దేతా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి॥

(ప్రాచీనావీతి)(కింది మంత్రం చెప్పి దర్భలు అక్షతలు నువ్వులు నీళ్ళు పల్లెంలో విడవాలి)
అస్మత్ పితుః /మాతుః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం కర్తుం ముఖ్యకాలోభూత్వా మమ అధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥కర్తుం తవ అధికార సంపదస్తు॥
(సవ్యం)కాలాశ్చ ముఖ్యకాలో2స్తు।పాకాదీనాం పవిత్రతాస్తు।సర్వేపాకా శ్శుచయో భవంతు।సర్వైర్ద్రవ్యై శ్శుచిర్భవతు॥
దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవచ।
నమస్స్వధాయై స్వాహాయై నిత్యమేవ నమోనమః॥ **(భోక్తలకు నమస్కరించాలి)**

ఓం ఓం ఓం అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ।
(ప్రాచీనావీతి)అస్మత్ పితుః/మాతుః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం ..... శర్మాణాం ..... గోత్రాణాం/ మాతృ పితామహీ ప్రపితామహీనాం .....దాయీనాం ...... గోత్రాణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణామ్। **(సవ్యం)** పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాంచ అన్నేనహవిషా స్మృత్యుక్త పార్వణవిధానేన **(ప్రాచీనావీతి)**పితుః/ మాతుః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే యుష్మదనుజ్ఞయా సదైవ మద్య **(సవ్యం)** కరిష్యే॥కురుష్వ॥
(ప్రాచీనావీతి) పితుః/మాతుః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం భవిష్యతీతి తత్ర భవిష్యసి॥[1]
(సవ్యం)
విశ్వేదేవస్థానే హస్తోదకం దత్వా।పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానామ్। స్థానే ఆవహనీయార్థే క్షణం ధృత్వా భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥[2] అస్తుకరణీయః॥
(ప్రాచీనావీతి)పితృస్థానే హస్తోదకం దత్వా।
పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం ..... శర్మణాం ..... గోత్రాణాం / మాతృ పితామహీ ప్రపితామహీనాం .....దాయీనాం ...... గోత్రాణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణామ్। స్థానే ఆవహనీయార్థే క్షణం ధృత్వా భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥[3] అస్తుకరణీయః॥
(సవ్యం)అక్రోధనై శ్శౌచపరై స్సతతం బ్రహ్మవాదిభిః।
భవితవ్యం భవద్భిశ్చ త్వయా/మయా చ శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యే॥

1.కలశ అంచు సహాయంతో ఒక దర్భను తుంచి కలశలో ఉంచాలి. **2.**శిరస్సుపై అక్షతలు చల్లి దర్భలు చేతికి ఇవ్వాలి. **3.**శిరస్సుపై తిలలు చల్లి దర్భలు చేతికి ఇవ్వాలి.

గృహాంగణే గోమయేన మండలద్వయం కృత్వా॥[1]
ఉత్తరే చతురస్రమమ్॥[2] **(ప్రాచీనావీతి)**దక్షిణే వర్తులాకారమ్॥[3]
(సవ్యం)పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానామ్।పాద్యస్థానే ఇదమిదమాసనమ్।సుఖాసనమ్।పాద్యస్థానే దైవేక్షణః క్రియతామ్। పాద్యస్థానే అర్చతప్రార్చతః।అమీ గంధాః।పుష్పార్థా ఇమే అక్షతాః।అయం కుశః।ఉదకేనైవ సకలారాధనై స్స్వర్చితమస్తు॥

(ప్రాచీనావీతి)
పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం ..... శర్మణాం ..... గోత్రాణాం/
మాతృ పితామహీ ప్రపితామహీనాం .....దాయీనాం ...... గోత్రాణాం
వసురుద్రాదిత్యరూపాణామ్।పాద్యస్థానే ఇదమిదమాసనమ్। సుఖాసనమ్। పాద్యస్థానే శ్రాద్ధేక్షణః క్రియతామ్। పాద్యస్థానే అర్చతప్రార్చతాః।అమీ గంధాః।పుష్పార్థా ఇమే తిలాః।అయం కుశః।ఉదకేనైవ సకలారాధనై స్స్వర్చితమస్తు॥
(సవ్యం)పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః స్వాగతమ్।సుస్వాగతమ్॥[4]
పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః ఇదం వః పాద్యమ్।సుపాద్యమ్॥
పవిత్రం విసృజ్య॥ (పవిత్రం తీసి కుడిచెవికి తగిలించాలి)
శంనోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవన్తు పీతయే।శంయోరభి స్రవంతునః॥
పృథివ్యాం యానితీర్థాని తానితీర్థాని సాగరే।
సాగరే సర్వతీర్థాని పదే విప్రస్య దక్షిణే॥ **పవిత్రం ధృత్వా॥**
యదీచ్ఛసి మహారాజన్ సర్వతీర్థావ గాహనమ్।
విప్రపాద వినిర్ముక్తతోయం శిరసి ధారయ॥

1.ఇంటి వాకిలివద్ద కర్త తూర్పుముఖంగా కూర్చోని ఆవుపేడ లేద గంధం/పసుపుతో రెండు మండలాలను 6అంగుళాల దూరంలో నిర్మించాలి. **2.**చూపుడువేలు బొటనవేలు చాపగ వచ్చిన కొలత అనగా ప్రాదేశమాత్రంగా నైఋుతి నుండి ఈశాన్యానికి సవ్యంగా చతురస్రమండలం. **3.**వితస్తి అనగా 12 అంగుళాల పరిమాణంతో ఈశాన్యం నుండి నైఋుతికి అపసవ్యంగా వర్తులాకారమండలం నిర్మించాలి. **4.**కర్త పడమర ముఖంగా కూర్చొని భోక్తను చతురస్రమండలంపై పీఠమీద కూర్చోబెట్టి రెండు దర్భలతో అతని కుడికాలి పాదాలవేళ్లమీదుగా ఎడమవైపునకు తుడవాలి. **5.** కర్త యొక్క భార్య కర్తకు కుడిపక్కనుండి నీళ్లుపోస్తుండగా కర్త మొదట భోక్త యొక్క కుడికాలిని తరవాత ఎడమకాలిని కాలిపిక్కలు దాటకుండ కడగాలి. **గమనిక** విశ్వేదేవమండలమందు తూర్పుకొసగల దర్భలు నిలువుగా,పితృమండలమందు మధ్యకు వంచబడిన దర్భలు దక్షిణకొసగా ఉంచాలి.

(ప్రాచీనావీతి)

పితృ పితామహ ప్రపితామహాః /మాతృ పితామహీ ప్రపితామహ్యాః

స్వాగతమ్।సుస్వాగతమ్॥(భోక్త యొక్క ఎడమపాదం నుండి కుడివైపు 3దర్భలతో తుడవాలి)

పితృ పితామహ ప్రపితామహాః ..... శర్మాణః ..... గోత్రాః /

మాతృ పితామహీ ప్రపితామహ్యాః .....దాయ్యః ...... గోత్రాః

వసురుద్రాదిత్యరూపాః । ఇదం వః పాద్యమ్।సుపాద్యమ్॥

పవిత్రం విసృజ్య॥ (పవిత్రం తీసి కుడిచెవికి తగిలించాలి)

(సవ్యం)

శంనోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవన్తు పీతయే।శంయోరభి స్రవంతునః॥

పృథివ్యాం యానితీర్థాని తానితీర్థాని సాగరే।

సాగరే సర్వతీర్థాని పదే విప్రస్య దక్షిణే॥**పవిత్రం ధృత్వా॥ (ప్రాచీనావీతి)**

యదీచ్ఛసి మహారాజన్ సర్వతీర్థావ గాహనమ్।

విప్రపాద వినిర్ముక్తతోయం శిరసి ధారయ॥

ద్వయోర్మండలయోర్మధ్యే పాత్రం నిక్షిప్య ॥**ఆకునుబోర్లించాలి** (పాషాణం నిధాయ)

(కర్త భోక్తలు పాదప్రక్షాళన మండలానికి ఉత్తరంలో 2సార్లు ఆచమనం చేయాలి)

(సవ్యం)కర్తాస్వయంచ పాదౌప్రక్షాళ్య।ఆచమ్య।కర్తాభోక్తారౌచ ద్విరాచమ్య॥

పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః।భూర్భువస్సు స్స్వాహాస్తామ్।[1]

అయంవో విష్టరః।[2]అత్రోపవిశంతు భవంతః। అత్రోపవిశామ॥

(ప్రాచీనావీతి)

పితృ పితామహ ప్రపితామహాః /మాతృ పితామహీ ప్రపితామహ్యాః

భూర్భువస్సు స్స్వధాస్తామ్।[3]అయంతే విష్టరః।[4]అత్రోపవిశంతు భవంతః।

అత్రోపవిశామ॥

1.విశ్వేదేవ బ్రాహ్మణుని కుడిచేతి బొటనవేలు తప్ప మిగిలిన వేళ్లను కర్త తన కుడిచేత్తో పట్టుకొని తరవాత ఎడమచేతిని కూడా ఇలానే పట్టుకొని తూర్పుముఖంగా కూర్చోపెట్టాలి.

2.విష్టరార్థం రెండు దర్భలు విశ్వేదేవస్థానంలో బ్రాహ్మణునికి ఇవ్వాలి.

3.పితృస్థాన బ్రాహ్మణుని కుడిచేతి బొటనవేలు తప్ప మిగిలిన వేళ్లను కర్త తన కుడిచేత్తో పట్టుకొని తరవాత ఎడమచేతిని కూడా ఇలానే పట్టుకొని ఉత్తరముఖంగా కూర్చోపెట్టాలి.

4.విష్టరార్థం మూడు దర్భలు పితృస్థానంలో బ్రాహ్మణునికి ఇవ్వాలి.

గమనిక – విశ్వేదేవస్థానంలో ఇద్దరు బ్రాహ్మణులుంటే ఉత్తరసమాప్తిగా, పితృస్థానంలో ముగ్గురు బ్రాహ్మణులుంటే తూర్పుసమాప్తిగా కూర్చోపెట్టాలి.**కర్త విశ్వేదేవునికి ఉత్తర ముఖంగాను,పితరులకు ఆగ్నేయముఖంగా ఉపచారాలు చేయాలి.**

(**సవ్యం**) కర్తా ఆచమ్య ॥పూర్వ పవిత్రం విసృజ్య ॥అన్య పవిత్రం ధృత్వా ।

తపోష్పవిత్రం వితతం దివస్పతే శోచన్తో అస్య తన్తవో వ్యస్థిరన్।

అవన్త్యస్య పవీతార మాశవో దివస్పృష్ఠమధితిష్ఠన్తి చేతసా॥

కర్తా పునః ఆచమ్య । భోక్తారః ఆచమ్య । ప్రాణానాయమ్య(3సార్లు)।

ఓం ఓం ఓం అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ। (**ప్రాచీనావీతి**)అస్మత్ పితుః/మాతుః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధకర్మ (**సవ్యం**)కరిష్యే ।కురుష్వ ॥

(**ప్రాచీనావీతి**)

అపహతా అసురా రక్షాంసి పిశాచా యే క్షయన్తి పృథివీ మను।

అన్యత్రేతో గచ్ఛంతు యత్రైషాం గతం మనః॥సర్వతః తిలైరవకీర్య॥[1]

(**సవ్యం**)

ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితర స్సోమ్యాసః ।

అసుంయ ఈయురవృకా ఋతజ్ఞా స్తేనో2వన్తు పితరో హవేషు॥జపిత్వా॥[2]

(**ప్రాచీనావీతి**) ఖనిత్వా వృత్తాకార మండలాని కృత్వా॥[3]

(**సవ్యం**) విశ్వేదేవస్థానే యవోదకేనావోక్ష్య॥చతురస్రమండలం కృత్వా॥[4]

గాయత్ర్యాచాత్మానం పాకద్రవ్యాణిచ సంప్రోక్ష్య॥[5]

ఓం భూర్భువస్సువః॥తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి॥ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥

అపవిత్రః పవిత్రోవా సర్వావస్థాం గతో2పివా।
యస్మరేత్పుండరీకాక్షం సబాహ్యాభ్యంతర శ్శుచిః॥

1.కర్త చేతిలోకి నువ్వులు తీసుకొని నైఋతి నుండి దక్షిణసమాప్తిగా వాటిని చల్లాలి. మిగిలిన తిలలు పితృబ్రాహ్మణుని ముందు దక్షిణసమాప్తిగా మూడుచోట్ల దులపాలి **2.**కర్త ఈ మంత్రాన్ని జపించి **3.** పితృ బ్రాహ్మణుని ముందు దక్షిణసమాప్తిగా మూడుచోట్ల కూర్చతో నీళ్లుచల్లి దర్భలతో తుడిచి దర్భలతో తవ్వి అపసవ్యంగా మూడు వృత్తాకారమండలాలను నిర్మించాలి. **4.**విశ్వేదేవబ్రాహ్మణుని ముందు తూర్పుసమాప్తిగా రెండుచోట్ల అక్షతలుచల్లి కూర్చతో నీరు చల్లి దర్భలతో తుడిచి దర్భలతో తవ్వి సవ్యంగా రెండు చతురస్రమండలాలను నిర్మించాలి. **5.**అక్షతలు,దర్భలు,ఉదకాన్ని పట్టుకొని ఆ ఉదకాన్ని మొదటకర్తపై తరువాత భోక్తపై,ఆ పిదప పితృదేవతల కొరకై సిద్ధమైన వంటకాలపై ప్రోక్షించాలి.

శ్రాద్ధార్థం సంపాదితాః పదార్థాః దేశతః కాలతశ్చ శ్రాద్ధయోగ్యా హవిర్ముఖ్యా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు॥శ్రాద్ధకాలే గయాం ధ్యాత్వా ధ్యాత్వాదేవం జనార్దనమ్।వస్వాదేవీంచ పితౄన్ ధ్యాత్వా తతః శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే ప్రవర్తయ॥ **(అంటూ భోక్తలను నమస్కరించాలి)**

పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానామ్। ఇదమిద మాసనమ్।[1]సుఖాసనమ్। హస్తోదకం దత్వా। విశ్వేదేవ దైవేక్షణః క్రియతామ్।[2] ఓం తథా ।ప్రాప్నువంతు భవంతః। ప్రాప్నువామ॥

ప్రాగగ్రాన్దర్భానాస్తీర్య। అర్ఘ్య పాత్రే ఆసాద్య। ఉత్తానేప్రోక్ష్య ।ఉద్ధృత్య। యవాన్వికీర్య। ఉదకమాపూర్య।

శంన్నోదేవీరితి సకృదభిమంత్ర్య।(ఒకే మంత్రంతో రెండు పాత్రల్లో నీళ్ళు పోయాలి)

శంనోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవన్తు పీతయే।శంయోరభి స్రవంతునః॥

పురూరవ సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యోదేవేభ్యోవో జుష్టం గృహ్ణామి ॥

ఆర్ద్రవ సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యోదేవేభ్యోవో జుష్టం గృహ్ణామి॥ద్విస్తూష్ణీమ్॥

యవోఽసిధాన్యరాజోవా వారుణో మధు సంయుతః।

నిర్ణోద స్సర్వపాపానాం పవిత్ర మృషిభి స్మృతమ్॥

అర్ఘ్యపాత్రయోః। అర్చత ప్రార్చత। అమీ గంధాః। పుష్పార్థా ఇమే అక్షతాః। అయం కుశః। కూర్చోదకేనైవ అష్టార్ఘ్యై స్సంపూర్ణార్చన మస్తు।[3] దర్భై ప్రచ్ఛాద్య।[4]

పురూరవ సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యోదేవేభ్యోవో జుష్టం గృహ్ణామి ॥

ఆర్ద్రవ సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యోదేవేభ్యోవో జుష్టం గృహ్ణామి॥వః పాత్రే సంపన్నే।[5]సుసంపన్నే।స్వాహార్ఘ్యా స్స్వాహార్ఘ్యా స్సంత్వర్ఘ్యాః॥[6]

---

1. విశ్వేదేవ బ్రాహ్మణునికి ఆసనార్థమై పీఠకింద కుడివైపున కొన్ని దర్భలు తూర్పు కొసగా వేయాలి. **2.** భోక్త శిరస్సుపై అక్షతలు చల్లి రెండు దర్భలు చేతికి ఇవ్వాలి. **3.** కర్త గంధాక్షతలను అర్ఘ్యద్రవ్యాలను దొన్నెలో ఉంచి కూర్చోదకం చల్లాలి. **4.** దొన్నెలను దర్భలతో కప్పాలి. **5.** దొన్నెలను బోర్లించిన హస్తాలతో తాకాలి. **6.** విశ్వేదేవ బ్రాహ్మణునికి కర్త అర్ఘ్యమిచ్చురీతిలో అంజలిని చూపాలి.

పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకాన్ విశ్వాన్ దేవాన్ భవత్స్వావాహయిష్యే।
ఆవాహ్య॥ [1]

విశ్వేదేవాస్త ఆగత శృణుతా మ ఇమం హవమ్। ఏదం
బర్హిర్నిషీదత॥విశ్వేదేవానావాహ్య॥

విశ్వేదేవా శ్శృణుతేమం హవంమ్మే యే అంతరిక్షే య ఉపద్యవిష్ఠ।
యేఅగ్నిజిహ్వా ఉతవాయజత్రా ఆసద్యాస్మిన్ బర్హిషి మాదయధ్వమ్॥ [2]

ఆగచ్ఛంతు మహాభాగా విశ్వేదేవా మహాబలాః ।
యే అత్ర విహితా శ్రాద్ధే సావధానా భవంతుతే॥ [3]సావధానాస్స్మః॥
హస్తోదకం దత్వా। హస్తోదకం గృహీత్వా॥ పాత్రోపరి దర్భాన్
బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। అధో దర్భాన్ స్వయం గృహీత్వా। పాత్రస్థ
అర్ఘ్యం గృహీత్వా॥

పురూరవ సంజ్ఞకా విశ్వేదేవా ఇదంవో అర్ఘ్యమ్। [4]అస్త్వర్ఘ్యమ్॥
యాదివ్యా ఆపః పృథివి సంబభూవుర్యా అంతరిక్ష్యా ఉతపార్థివీర్యాః।
హిరణ్యవర్ణా యజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శంస్యోనా స్వాహా భవంతు॥
తతశ్శుద్ధోదకమ్॥

పునః హస్తోదకం దత్వా। హస్తోదకం గృహీత్వా। పాత్రోపరి దర్భాన్ బ్రాహ్మ
ణాయ దద్యాత్।అధోదర్భాన్ స్వయం గృహీత్వా। పాత్రస్థ అర్ఘ్యం గృహీత్వా॥

1.రెండు దర్భలను గంధంలోముంచి అక్షతలను అద్ది కర్తఎడమచేతిని భోక్తకుడి మోకాలిపై ఉంచి వాటిని విశ్వేదేవ బ్రాహ్మణుని శిరస్సుపై ఉంచాలి. **2.**భోక్త ఎడమపాదము నుండి శిరస్సువరకు అక్షతలు చల్లి మిగిలినవి నేలపై విదిలించాలి. **3.**కర్త భోక్తను నమస్కరించాలి. **4.**దొన్నెపైనున్న దర్భలను తూర్పుకొసగా భోక్తకిచ్చి కింది దర్భలను కర్త కుడిచేతిలోనికి తీసుకొని ఎడమచేతితో దొన్నెలోని నీటిని కర్తకుడిచేతి దర్భ ద్వారా ధారగా విడుస్తూ **'యాదివ్యా'** మంత్రం చెప్తూచూడాలి.పూర్తిగా దొన్నెలో నీటిని విడువరాదు కొంచం మిగల్చాలి.అర్ఘ్యం ఇచ్చి ఆ పాత్రను యథాస్థానంలోనే దర్భవేసి పెట్టాలి.

ఆర్ద్రవ సంజ్ఞకా విశ్వేదేవా ఇదంవో అర్ఘ్యమ్।[1] అస్త్వర్ఘ్యమ్॥

యాద్దివ్యా ఆపః పృథివి సంబభూవుర్యా అంతరిక్ష్యా ఉతపార్థివీర్యాః।

హిరణ్యవర్ణా యజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శంస్యోనా స్వాహా భవంతు॥

విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః ॥పాత్రేస్థానేస్థః।[2]సుస్థానమసి॥తతశ్శుద్ధోదకమ్॥

హస్తోదకం దత్వా।తతః అర్చనమ్॥

అర్చత ప్రార్చత ప్రియమేధాసో అర్చత।

అర్చన్తు పుత్రకా ఉతపురంన ధృష్ణ్వర్చత॥యవైరభ్యర్చ్య॥

పవిత్రం విసృజ్య।గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్।

ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్॥

పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః యథాభాగశః।అమీవో గంధాః।[3]

సుగంధాః॥పవిత్రం ధృత్వా॥

ఆయనేతే పరాయణే దూర్వారోహన్తు పుష్పిణీః ।

హ్రదాశ్చ పుణ్డరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే ॥

పుష్పార్థా ఇమే అక్షతాః।సుపుష్పాణి॥

ధూరసి ధూర్వధూర్వంతం ధూర్వతంయో2స్మాన్ధూర్వతి తంధూర్వయం

వయంధూర్వామః॥ఉదకద్రవ్యేణైవ సాంకల్పికంవో ధూపః।[4]సుధూపః॥

ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదో2పఘ్నన్నిరృతిం మమ।పశూగ్శ్చ మహ్యామావహ

జీవనంచ దిశోదిశ॥జ్వాలాభేదేన పూర్వదిక్ స్థిత మిదంవో జ్యోతిః।[5]సుజ్యోతిః॥

---

1. మునుపటి పాత్రవలే చేయాలి. **2.** భోక్తకు పడమర ఉన్న దొన్నెలో తూర్పు దొన్నెలో నీటిని పూర్తిగాపోసి భోక్తకు కుడిపక్క దర్భ,అక్షతలు వేసి అక్కడ ఆ పడమటి దొన్నెను ఉంచి దానిపై ఖాళీగా ఉన్న ఈ తూర్పుదొన్నెను బోర్లించాలి. **3.** కూర్చపై గంధపు ఆకును పెట్టి ఇవ్వాలి. **4.** భోక్త చేతిపై కూర్చోదకాన్ని చల్లాలి. **5.** తూర్పువైపున గల దీపాన్ని భోక్తకు చూపి కర్త ఆ దీపాన్ని నమస్కరించాలి.

యువాసువాసాః పరివీత ఆగాత్స ఉ శ్రేయాన్భవతి జాయమానః।
తంధీరాసః కవయ ఉన్నయన్తి స్వాధ్యో౩మనసా దేవయన్తః॥
అంతః ప్రావరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం ఇదం వాసః। [1]సువాసః।
ఆచ్ఛాదనార్థం అలంకరణార్థం సాక్షతా ఇమే కుశాః। [2]సుకుశాః॥
అర్చనం సంపూర్ణమ్।భవతాం అస్తు సంకల్ప సిద్ధిరస్త్వితి భవంతో
బ్రువంతు।భవతాం అస్తు సంకల్ప సిద్ధిరస్తు॥ [3]
యుష్మదనుజ్ఞయా పిత్రాద్యర్చనం/మాత్రాద్యర్చనం కరిష్యే॥
(ప్రాచీనావీతి)
పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం ..... శర్మణాం ..... గోత్రాణాం /
మాతృ పితామహి ప్రపితామహీనాం .....దాయీనాం ...... గోత్రాణాం
వసురుద్రాదిత్యరూపాణామ్।ఇదమిద మాసనమ్। [4]సుఖాసనమ్।
హస్తోదకం దత్వా। పితుః/మాతుః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహోఖ్యాన్న
శ్రాద్ధే క్షణః క్రియతామ్। [5]ఓం తథా। ప్రాప్నువంతు భవంతః। ప్రాప్నువామ॥
దక్షిణాగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య। అర్ఘ్య పాత్రే ఆసాద్య ।ఉత్తానేప్రోక్ష్య।ఉద్ధృత్య।
తిలాన్వికీర్య। ఉదకమాపూర్య।
శంనోదేవీరితి సకృదభిమంత్ర్య।(ఒకే మంత్రంతో మూడు పాత్రల్లో నీళ్ళు పోయాలి)
శంనోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవన్తు పీతయే।శంయోరభి స్రవంతునః॥
పిత్రేతేవో జుష్టం గృహ్ణామి। పితామహాయ తేవో జుష్టం గృహ్ణామి।
ప్రపితామహాయ తేవో జుష్టం గృహ్ణామి॥ త్రిస్తూష్ణీమ్॥

---

1. తడపగా ఆరిన మడిపంచ,ఉత్తరీయ,యజ్ఞోపవీతాలను దర్భ,అక్షతలతో చేర్చి,అక్షతలు శిరస్సుపై వేసి పంచాదులు మిగిలినవి చేతికి ఇవ్వాలి. **2.** అలంకరణార్థం దర్భ,అక్షతలు పట్టుకొని అక్షతలు శిరస్సుపై దర్భలు చేతికి ఇవ్వాలి. **3.** దర్భ,అక్షతలను నీటితో జోడించి పల్లెంలో విడిచిపెట్టాలి. **4.** పితృ బ్రాహ్మణునికి ఆసనార్థమై పీటకింద ఎడమవైపున మడిచిన దర్భలు దక్షిణకొసగా వేయాలి. **5.** భోక్త శిరస్సుపై తిలలు చల్లి మూడు దర్భలు చేతికి ఇవ్వాలి.

తిలో2సి సోమదేవత్యో గోసవో దేవనిర్మితః।ప్రత్నవద్భిః ప్రత్తస్స్వధ ఏహి॥
పితరం.....శర్మాణం.........గోత్రం/ మాతరం....దాయీం....గోత్రాం
వసురూపం ఇమాᵁల్లోకాన్ ప్రీణయాహిన స్స్వధానమః॥

తిలో2సి సోమదేవత్యో గోసవో దేవనిర్మితః।ప్రత్నవద్భిః ప్రత్తస్స్వధ ఏహి॥
పితామహం.....శర్మాణం.........గోత్రం/పితామహీం....దాయీం....గోత్రాం
వసురూపం ఇమాᵁల్లోకాన్ ప్రీణయాహిన స్స్వధానమః॥

తిలో2సి సోమదేవత్యో గోసవో దేవనిర్మితః।ప్రత్నవద్భిః ప్రత్తస్స్వధ ఏహి॥
ప్రపితామహం.....శర్మాణం.......గోత్రం/ ప్రపితామహీం....దాయీం....గోత్రాం
వసురూపం ఇమాᵁల్లోకాన్ ప్రీణయాహిన స్స్వధానమః॥

అర్ఘ్యపాత్రేషు। అర్చత ప్రార్చత। అమీ గంధాః। పుష్పార్థా ఇమే తిలాః।
అయం కుశః। కూర్చోదకేనైవ అష్టార్ఘ్యై స్సంపూర్ణార్చన మస్తు। దర్భై ఃప్రచ్ఛాద్య।

పిత్రేతేవో జుష్టం గృహ్ణామి।పితామహాయ తేవో జుష్టం గృహ్ణామి।
ప్రపితామహాయ తేవో జుష్టం గృహ్ణామి। /
మాత్రేతేవో జుష్టం గృహ్ణామి।పితామహ్యైతేవో జుష్టం గృహ్ణామి।
ప్రపితామహ్యైతేవో జుష్టం గృహ్ణామి।
వః పాత్రాణి సంపన్నాని। సుసంపన్నాని। స్వధార్ఘ్యా స్స్వధార్ఘ్యా
స్సంత్వర్ఘ్యాః॥
పితృపితామహప్రపితామహాన్.....శర్మణః.......గోత్రాన్
వసురుద్రాదిత్యరూపాన్ /మాతృపితామహీప్రపితామహీః ....
దాయీః.......గోత్రాః వసురుద్రాదిత్యరూపాః
భవత్స్వావాహయిష్యే।ఆవాహయ॥ [1]

1.రెండు దర్భలను గంధంలోముంచి తిలలను అద్ది కర్తఎడమచేతిని భోక్తకుడి మోకాలిపై ఉంచి వాటిని పితృ బ్రాహ్మణుని శిరస్సుపై ఉంచాలి.

(సవ్యం) కింది మంత్రం చెప్పినంతసేపు మాత్రమే సవ్యంగా ఉండాలి

ఉశన్తస్త్వాని ధీమహ్యుశన్త స్సమిధీమహి।

ఉశంనుశత ఆవహ పితృూన్ హవిషే అత్తవే॥ [1]

ఆయన్తునః పితర స్సోమ్యాసో2గ్నిష్వాత్తాః పథిభిర్దేవ యానైః।

అస్మిన్యజ్ఞే స్వధయా మదన్త్వధి బ్రువన్తు తే2వన్త్వస్మాన్॥ [2]

(ప్రాచీనావీతి) సావధానాభవంతుతే।సావధానాస్స్మః॥

హస్తోదకం దత్వా। హస్తోదకం గృహీత్వా॥ పాత్రోపరి దర్భాన్ బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। అధో దర్భాన్ స్వయం గృహీత్వా। పాత్రస్థ అర్ఘ్యం గృహీత్వా॥

పితః......గోత్ర.....శర్మన్ వసురూప /మాతః......గోత్రే.....దాయి వసురూపే ఇదంతే అర్ఘ్యమ్।అస్త్వర్ఘ్యమ్॥ **(సవ్యం)** [3]

యాదివ్యా ఆపః పృథివి సంబభూవుర్యా అంతరిక్ష్యా ఉతపార్థివీర్యాః।

హిరణ్యవర్ణా యజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శంస్యోనా స్వధా భవంతు॥

తతశ్శుద్ధోదకమ్॥ **(ప్రాచీనావీతి)**

హస్తోదకం దత్వా। హస్తోదకం గృహీత్వా॥ పాత్రోపరి దర్భాన్ బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। అధో దర్భాన్ స్వయం గృహీత్వా। పాత్రస్థ అర్ఘ్యం గృహీత్వా॥

పితామహ.....గోత్ర.....శర్మన్ రుద్రరూప /పితామహి......గోత్రే.....దాయి రుద్రరూపే ఇదంతే అర్ఘ్యమ్।అస్త్వర్ఘ్యమ్॥ **(సవ్యం)**

---

1. భోక్త కుడిభాగమున శిరస్సు నుండి పాదాల వరకు తిలలు చల్లి మిగిలినవి నేలపై విదిలించాలి. **2.** కర్త భోక్తను నమస్కరించాలి. **3.** దొన్నెపైనున్న దర్భలను మడిచి దక్షిణకొసగా భోక్తకిచ్చి కింది దర్భలను కర్త కుడిచేతిలోనికి తీసుకొని ఎడమచేతితో దొన్నెలోని నీటిని కర్తకుడిచేతి దర్భ ద్వారా బొటనవేలు మీదుగా ధారగా విడుస్తూ **'యాదివ్యా'** మంత్రం చెప్తూచూడాలి.పూర్తిగా దొన్నెలో నీటిని విడువరాదు కొంచం మిగల్చాలి.అర్ఘ్యం ఇచ్చి ఆ పాత్రను యథాస్థానంలోనే దర్భవేసి పెట్టాలి.

యాద్దివ్యా ఆపః పృథివి సంబభూవుర్యా అంతరిక్ష్యా ఉతపార్థివీర్యాః।
హిరణ్యవర్ణా యజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శంస్యోనా స్వధా భవంతు॥

తతశ్శుద్ధోదకమ్॥ **(ప్రాచీనావీతి)**
హస్తోదకం దత్వా। హస్తోదకం గృహీత్వా॥ పాత్రోపరి దర్భాన్ బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। అధో దర్భాన్ స్వయం గృహీత్వా। పాత్రస్థ అర్ఘ్యం గృహీత్వా॥
ప్రపితామహ.....గోత్ర.....శర్మన్ ఆదిత్యరూప /
ప్రపితామహి......గోత్రే.....దాయి ఆదిత్యరూపే
ఇదంతే అర్ఘ్యమ్।అస్త్వర్ఘ్యమ్॥ **(సవ్యం)**

యాద్దివ్యా ఆపః పృథివి సంబభూవుర్యా అంతరిక్ష్యా ఉతపార్థివీర్యాః।
హిరణ్యవర్ణా యజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శంస్యోనా స్వధా భవంతు॥

తతశ్శుద్ధోదకమ్॥ **(ప్రాచీనావీతి)**పునః హస్తోదకం దత్వా।

(సవ్యం)సంస్రవాన్ సమవనీయ తాభిరద్భిః పుత్రకామో ముఖమనక్తి।[1]

పుత్రవాన్భవ।పితృభ్య స్స్థానమసి।[2]

---

1. పితామహ,ప్రపితామహ పాత్రలలోని శేషజలమును పితృపాత్రలో పోసి కర్త ఆ నీటిలో తన నీడను చూసుకోవాలి,ఆ నీటిని ముఖానికి, కన్నులకు రాసుకోవాలి మరియు బ్రాహ్మణులచే ఆ నీటిని మార్జన చేయించుకోవాలి.

2. తదుపరి పితృభోక్తకు ఎడమపక్క దర్భ,తిలలు వేసి దానిపై జలసహితమైన పితృపాత్రను పెట్టి దానిమీద పితామహ,ప్రపితామహ పాత్రలను బోర్లించవలెను.పిండప్రదానం అయినంత వరకు ఈ పాత్రను కదుపరాదు.భోక్తల భోజనం తరువాత వారి ఆచమనం కంటే ముందు కానీ తర్వాతగానీ పిండప్రదానం చేయవచ్చు.

తతః అర్చనమ్॥ **(ప్రాచీనావీతి)**

అర్చత ప్రార్చత ప్రియమేధాసో అర్చత।

అర్చన్తు పుత్రకా ఉతపురంన ధృష్ణ్వర్చత॥ తిలైరభ్యర్చ్య॥

(సవ్యం)

పవిత్రం విసృజ్య।గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్।

ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్॥

పితృ పితామహ ప్రపితామహాః /మాతృ పితామహీ ప్రపితామహ్యాః

యథాభాగశః।అమీవో గంధాః। సుగంధాః॥పవిత్రం ధృత్వా।**(ప్రాచీనావీతి)**

ఆయనేతే పరాయణే దూర్వారోహన్తు పుష్పిణీః ।

హ్రదాశ్చ పుణ్డరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే ॥

పుష్పార్థా ఇమే తిలాః।సుపుష్పాణి॥

ధూరసి ధూర్వధూర్వంతం ధూర్వతంయో2స్మాన్ధూర్వతి తంధూర్వయం

వయంధూర్వామః॥ఉదకద్రవ్యేణైవ సాంకల్పికంవో ధూపః।సుధూపః॥ **(సవ్యం)**

ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదో2పఘ్నన్నిరృతిం మమ।పశూగ్శ్చ మహ్యమావహ

జీవనంచ దిశోదిశ॥జ్వాలాభేదేన దక్షిణదిక్ స్థిత మిదంవో జ్యోతిః।సుజ్యోతిః॥

(ప్రాచీనావీతి)

యువాసువాసాః పరివీత ఆగాత్స ఉ శ్రేయాన్భవతి జాయమానః।

తంధీరాసః కవయ ఉన్నయన్తి స్వాధ్యో3మనసా దేవయన్తః॥

పితృ పితామహ ప్రపితామహాః.....శర్మాణః........గోత్రాః / మాతృ

పితామహీ ప్రపితామహ్యాః.......దాయ్యః .....గోత్రాః వసురుద్రాదిత్యరూపాః

అంతః ప్రావరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం ఇదం వాసః।సువాసః।

ఆచ్ఛాదనార్థం అలంకరణార్థం సతిలా ఇమే కుశాః।సుకుశాః॥

అర్చనం సంపూర్ణమ్॥భవతాం అస్తు సంకల్ప సిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు।భవతాం అస్తు సంకల్ప సిద్ధిరస్తు॥
యుష్మదనుజ్ఞయా మండలాద్యర్చనం **(సవ్యం)**కరిష్యే॥ [1]

భోజనపాత్రమాసాద్య।అభిఘార్య। [2]

యథా చక్రధరో విష్ణుః త్రైలోక్యం పరిరక్షతి।ఏవం మండల భస్మాక స్సర్వభూతాని రక్షతు॥ సర్వేషాం పాపదృష్టీనాం చక్షుర్బధ్నాతి కేశవః।భస్మనా మండలం కుర్యాత్పంక్తి దోషో న విద్యతే॥

(ప్రాచీనావీతి)పితృపాత్రచుట్టు దర్భ,తిలలు,భస్మం అపసవ్యంగా వేయాలి.

పిశఙ్గభృష్టిమంభృణం పిశాచిమిన్ద్ర సంమృణ।సర్వంరక్షో నిబర్హయ॥

(సవ్యం) దేవపాత్రచుట్టు దర్భ,అక్షతలు,భస్మం సవ్యంగా వేయాలి.

రక్షాణో అగ్నే తవ రక్షణేభీ రారక్షాణ స్సుమఖ ప్రీణానః।
ప్రతిష్ఫుర విరుజ వీడ్వంహో జహి రక్షోమహి చిద్వావృధానమ్॥

<u>పాణిహోమమ్॥</u> [3]

ఓం అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ।
(ప్రాచీనావీతి)అస్మత్ పితుః/మాతుః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా ఘృతాక్తమన్నం భవత్పాణావేవ పాణిహోమం **(సవ్యం)**కరిష్యే॥ [4]

1.ముందుగా విశ్వేదేవస్థానం దగ్గర సవ్యంగా చతురస్రమండలం చేసి దర్భలు,అక్షతలు ఉంచాలి,తదుపరి పితృస్థానం దగ్గర అపసవ్యంగా వృత్తాకారమండలం చేసి దర్భలు,తిలలు ఉంచాలి. **2.**భోక్తలిరువురి దగ్గర భోజన పాత్రలు వేసి నెయ్యితో అభిఘరించాలి.

3.పాకశాలనుండి అన్నం పల్లెంలోకి మరియు దొన్నెలోకి తీసి తెచ్చి ఆ దొన్నెలో అన్నాన్ని కూర్చతో ప్రోక్షించాలి. **4.**పితృబ్రాహ్మణుని ముందు దక్షిణముఖంగా దర్భలువేసి వాటిపై ఆ దొన్నెలో అన్నాన్ని ఉంచాలి,తదుపరి నేతిని అభిఘరించాలి.

(ప్రాచీనావీతి)

పితృస్థానే బ్రాహ్మణస్య హస్తోదకం దత్వా ।దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్ పరిస్తీర్య।

చత్వారిశృంగా త్రయో అస్యపాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య ।

త్రిధాబద్ధో వృషభోరోరవీతి మహోదేవో మర్త్యా ఆ వివేశ ॥

అన్నమభిఘార్య।తదన్నం దర్భేషు ద్వేధా విభజ్య।భాగద్వయమభిఘార్య।ఇదం సోమాయ పితృమతే।ఇదమగ్నయే కవ్యవాహనాయ।

ఉ | | ద ఆకు

(సవ్యం)సోమాయ పితృమతే స్వధా నమః॥ **(ప్రాచీనావీతి)**

సోమాయ పితృమత ఇదం నమమ॥ [1]

(సవ్యం)అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా నమః॥ **(ప్రాచీనావీతి)**

అగ్నయే కవ్యవాహనాయేదం నమమ॥ [2]

తూష్ణీం అప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ **(సవ్యం)**

ఓం చ మే స్వరశ్చమే యజ్ఞోపచతే నమశ్చ।

యత్తేన్యూనం తస్మైత ఉపయత్తేఽరిక్తం తస్మైతే నమః॥ స్వస్తి।శ్రద్ధాం..తదస్తుతే॥

చతుస్సాగర పర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు।కాశ్యపావత్సార నైధ్రువ త్ర్యార్షేయ ప్రవరాన్విత కాశ్యపస గోత్రః।ఆశ్వలాయన సూత్రః।ఋుగ్వేద శాఖాధ్యాయీ..........శర్మా అహంభో అభివాదయే॥

ఆచమ్య॥ **(ప్రాచీనావీతి)** భోజనపాత్రేష్వభిఘార్య। పితృస్థానే హస్తోదకం దత్వా।

హుతశేషమన్నమభిఘార్య। హుతశేషమన్నం పితృపాత్రే స్వధేయమితి నిక్షిప్య॥ [3]

స్వధేయం స్వధేయం స్వధేయమ్।అస్తుస్వధా అస్తుస్వధా అస్తుస్వధా॥

పాణిహోమ దర్భాన్ పాత్రస్యాధో నిక్షిప్య।హస్తం ప్రక్షాలయేత్॥ [4]

పునరభిఘార్య।హస్తోదకం దత్వా॥

(సవ్యం)విశ్వేదేవస్థానే హస్తోదకం దత్వా।విశ్వేదేవ పాత్రే అభిఘార్య।

కర్త తన కుడిచేతిలో దర్భలను పరచుకొని,ఎడమచేతితో దర్భల సహాయంతో ఆహుతులు ఇచ్చే అన్నాన్ని కొద్దిగా కుడిచేతి దర్భలపైకి గ్రహించాలి. **1.**దక్షిణంవైపుగల అన్నంలో కోద్ది అన్నాన్ని హోమార్థం వినియోగిచాలి. **2.**ఉత్తరం వైపుగల అన్నంలో కొద్ది అన్నాన్ని హోమార్థం వినియోగించాలి. **3.** హోమం చేసిన రెండు భాగాల అన్నాన్ని మొత్తం కలిపి తీసుకోవాలి. 4.పితృభోక్త చేతిలో హవ్యకవ్యాలను భోజనపాత్రలో ఉంచి ఆకు కింద దర్భలు పెట్టి చేతులు కడిగి తరుపరి 'పితృభోక్త అతని స్థానానికి కొంచం పక్కగా తూర్పుకు తిరాగి ఆచమించాలి'.

అన్న పాత్రే అభిఘార్య।గాయత్ర్యాన్నాని ప్రోక్ష్య॥

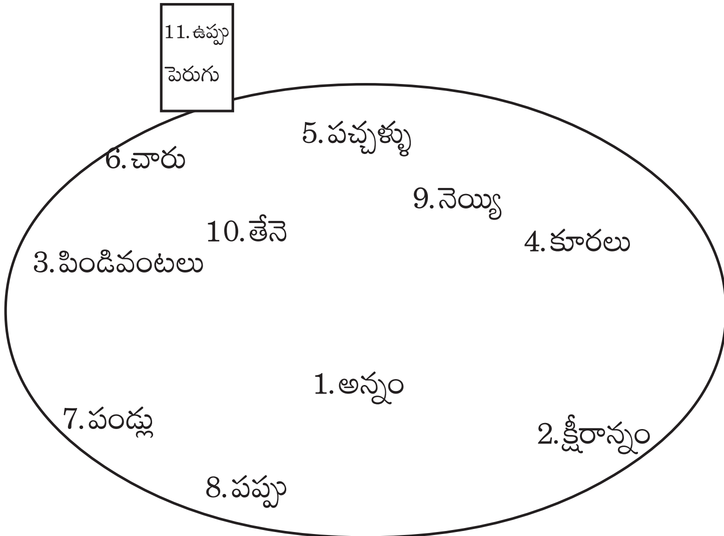
ఓం భూర్భువస్సువః। తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి। ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥

ఓం అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ।
(ప్రాచీనావీతి)అస్మత్ పితుః/మాతుః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే అన్నశుద్ధ్యర్థం ఆఘ్రాణదోష నిర్హరణార్థం రాక్షసోఘ్నాన్ వైష్ణవాన్ పావమాన్యాన్ పైతృకాన్ మహాజనైస్సహ అన్నసూక్త మంత్రపఠనం **(సవ్యం)**కరిష్యే॥
అన్నమాశ్రావయిష్యే।ఆశ్రావయ॥

నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః।
నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే మహతే కరోమి॥

ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ అన్నాదికం పరివేశ్య॥

కర్త విశ్వేదేవస్థానంలో 2సార్లు అన్నాని పెట్టాలి. అభిగరించాలి.

విశ్వేదేవ పితృ పాత్రల్లో అన్నసూక్తాన్ని పఠిస్తూ వడ్డన చేయాలి.

విశ్వేదేవస్థానే పునరభిఘార్య।పునః హస్తోదకం దత్వా।గాయత్ర్యాన్నాని ప్రోక్ష్య॥

ఓం భూర్భువస్సువః। తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి। ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥

తూష్ణీం ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య।హస్తోదకం దత్వా।దక్షిణహస్త ఉపరి వామోధ ఇతి స్వస్తికాకార కరాభ్యాం దర్భైః పాత్రమాలభ్య॥

కింది మంత్రంతో కర్త దర్భతో పాత్ర కింద పైన పట్టుకొని అభిమంత్రించాలి.

దేవసవితః ప్రసువ।పృథివీతే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రాహ్మణస్త్వా

ముఖే2మృతం జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా విద్యావతాం ప్రాణా

పానయోర్జుహో మ్యక్షితమసి మామైషాం క్షేష్ఠా అముత్రా ముష్మిఁల్లోకే॥

ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్।సమూళ్హమస్య పాంసురే॥

స్వాహా।శ్రీ విష్ణో హవ్యం రక్షస్వ।పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకా విశ్వేదేవా ఏతద్వో హవ్యం సపరికరమ్।పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకా విశ్వేదేవా రూపా దేవాదేవతేదమన్నం ఏతద్వో హవ్యం బ్రాహ్మణస్త్వా2హవనీయార్థే దత్తం దాస్యమానం చాతృప్తే స్తత్సర్వం గయేయం భూర్గదాధరో భోక్తా అన్నం బ్రహ్మా అహంచ బ్రహ్మా భోక్తాచ బ్రహ్మా సౌవర్ణమయమిదం పాత్రం అక్షయావటచ్ఛాయేయం పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః।

<u>**ఇదమిదమన్నం**</u> అమృతస్వరూపం ఆతృప్తేర్దాస్యమాన మక్షయా తృప్త్యర్థం యథాభాగం హవ్యం తత్సత్ స్వాహా స్వాహా నమమ॥

గయాయాం శ్రీవిష్ణు పాదాది సమస్త తీర్థేషు దత్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువన్తు॥

గయాయాం దత్తమస్తు॥(దర్భ,అక్షతలు నీళ్ళు పల్లెంలో వదలాలి)

లేచినిలబడి నమస్కరించాలి.

యేదేవాసో దివ్యేకాదశస్థ పృథివ్యా మధ్యేకాదశస్థ।

అప్సుక్షితో మహినైకాదశస్థ తేదేవాసో యజ్ఞమిమం జుషధ్వమ్॥

విశ్వేదేవా స్తుష్టా వరదా భవంతు।వరదా భవామ॥

పితృస్థానే గాయత్ర్యాన్నాని ప్రోక్ష్య॥

ఓం భూర్భువస్స్వః।తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి।ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥

(ప్రాచీనావీతి) తూష్ణీం అప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥హస్తోదకం దత్వా। వామహస్త ఉపరి దక్షిణోధః ఇతి దర్భైః పాత్రమాలభ్య।

ప్రసువా పృథివీత్తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రాహ్మణస్త్వా ముఖే2మృతం జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా విద్యావతాం ప్రాణా పానయోర్జుహో మ్యక్షితమసి మామైషాం క్షేష్ఠా అముత్రా ముష్మి[ం]ల్లోకే॥

ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్।సమూఢ్లమస్య పాంసురే॥

స్వధా।శ్రీ విష్ణో కవ్యం రక్షస్వ। పితృ పితామహ ప్రపితామహాః ..... శర్మణః ....గోత్రాః/మాతృపితామహీప్రపితామహ్యాః .... దాయాః వసురుద్రాదిత్యరూపాః ఏతద్వః కవ్యం సపరికరమ్।పితృ పితామహ ప్రపితామహాః .....శర్మణః ....గోత్రాః / మాతృ పితామహీ ప్రపితామహ్యాః ......దాయాః వసురుద్రాదిత్యరూపాః దేవాదేవతేదమన్నం ఏతద్వః కవ్యం బ్రాహ్మణస్త్వా2హవనీయార్థే దత్తం దాస్యమానం చాతృప్తే స్తత్సర్వం గయేయం భూర్గదాధరో భోక్తా అన్నం బ్రహ్మ అహంచ బ్రహ్మ భోక్తాచ బ్రహ్మ రజతమయమిదం పాత్రం అక్షయా వటచ్ఛాయేయం పితృ పితామహ ప్రపితామహేభ్యః ...... శర్మభ్యః .... గోత్రేభ్యః వసురుద్రాదిత్యరూపేభ్యః /మాతృ పితామహీ ప్రపితామహీభ్యః ....దాయీభ్యః .... గోత్రాభ్యః వసురుద్రాదిత్య రూపాభ్యః <u>**ఇదమిదమన్నం**</u> అమృతస్వరూపం ఆతృప్తేర్దాస్యమాన మక్షయా తృప్త్యర్థం యథాభాగం కవ్యం తత్సత్ స్వధా స్వధా స్వధా నమమ॥

గయాయాం శ్రీవిష్ణు పాదాది సమస్త తీర్థేషు దత్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువన్తు॥
గయాయాం దత్తమస్తు॥(దర్భ,తిలలు నీళ్ళు పల్లెంలో పెడవిరిచి వదలాలి)
లేచినిలబడి నమస్కరించాలి.

యేచేహ పితరో యేచనేహ యాశ్చవిద్మయా ఉచన ప్రవిద్మ।
త్వంవేత్థ యతితే జాతవేద స్స్వధాభిర్యజ్ఞం సుకృతం జుషస్వ॥
పితృదేవతా స్తుష్టా వరదా భవంతు।వరదా భవామ॥
ఓం ఓం ఓం మంత్ర తంత్ర స్వర వర్ణ లోప ప్రాయశ్చిత్తార్థం
యథాశక్తి మధుగాయత్రీ మహామంత్ర జపం **(సవ్యం)** కరిష్యే॥
మధువాతా ఋతాయతే మధుక్షరన్తి సిన్ధవః ।మాధ్వీర్నస్సన్త్వోషధీః ॥
మధునక్త ముతోషసో మధుమత్పార్థివం రజః।మధుద్యౌరస్తునః పితా ॥
మధుమాన్నో వనస్పతి ర్మధుమా అస్తు సూర్యః।మాధ్వీర్గావో భవన్తునః ॥
ఓం భూర్భువస్సువః।తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి।ధియో
యోనః ప్రచోదయాత్॥ **తత్స ద్బ్రహ్మార్పణమస్తు॥**
గయాయాం ధర్మపృష్ఠేచ సదసి బ్రహ్మణస్పతే।
గయాశీర్షే వటేచైవ పితృణాం దత్తమక్షయమ్॥
సప్తవ్యాధా దశార్ణేషు మృగాః కాలాంజనేగిరౌ।
చక్రవాకా శ్శరద్వీపే హంసాస్సరసి మానసే॥
యేస్మజాతాః కురుక్షేత్రే బ్రాహ్మణా వేదపారగాః।
ప్రస్థితా దీర్ఘమధ్వానం యూయంతేభ్యో వసీదత॥
అమూర్తానాంచ మూర్తానాం పితౄణాం దీప్తతేజసామ్।
నమస్యామి సదాతేషాం ధ్యాయీనాం యోగచక్షుషామ్॥
చతుర్భిశ్చ చతుర్భిశ్చ ద్వాభ్యాం పంచభిరేవచ।
హూయతేచ పునర్ద్వాభ్యాం సమేవిష్ణుః ప్రసీదతు॥

బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణాహుతమ్।
బ్రహ్మైవ తేన గన్తవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా॥
యజ్ఞేశ్వరో హవ్య సమస్త కవ్య భోక్తావ్యయాత్మా హరిరీశ్వరో2త్ర।
తత్సన్నిధానా దపయాన్తి సద్యో రక్షాంస్య శేషాణ్యసురాశ్చ సర్వే॥
త్వాం యోగినశ్చింతయంతి త్వాం యజన్తి చ యజ్వనః।
హవ్యకవ్య భుగేకస్త్వం పితృదేవ స్వరూపధృత్॥
కర్తాక్రియాణాం సస ఇజ్యతే క్రతు స్స ఏవ తత్కర్మ ఫలంచయచ్చ॥
సృగాది యత్సాధన మప్యశేషం హరేర్నకించి ద్వ్యతిరిక్తమస్తి॥
పంచక్రోశం గయాక్షేత్రం క్రోశమేకం గయాశిరః।
యత్ర యత్ర స్మరిష్యంతి పితౄణాం దత్తమక్షయమ్॥
కలౌ కలికృతాన్ దోషాన్ ద్రవ్య దేహాత్మ సంభవాన్।
సర్వాన్ హరతి చిత్తస్థో భగవాన్ దేవకీ సుతః॥
దేశకాల పాత్ర మంత్ర తంత్ర కర్తృ భోక్తృ స్థల హవిర్ద్రవ్యాదిభ్య స్సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యా మచ్ఛిద్రమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు।సర్వం న్యూనాతి రిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్తు॥

(ప్రాచీనావీతి) (క్రింది మంత్రంతో ఈశాన్య దిశలో దర్భవేసి నమస్కరించాలి)
ఈశాన విష్ణు కమలాసన కార్తికేయ వహ్నిత్రయార్క రజనీశ గణేశ్వరాణామ్।
సభ్యావ సభ్య దధికణ్వ మతంగజానాం క్రౌంచామరేన్ద్ర కలశోద్భవ కశ్యపానామ్॥
పాదాన్నమామి సతతం పితృ/మాతృ ముక్తిహేతూన్॥గయేయం గయేయం గయేయమ్॥

అస్మిన్వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన .... నామసంవత్సరే .... అయనే .... ఋతౌ ..... మాసే .... పక్షే .... పుణ్యతిథౌ .... వాసర సంయుక్తానాం శ్రీవిష్ణునక్షత్రే శ్రీవిష్ణుయోగే శ్రీవిష్ణుకరణ యేవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ।

(ప్రాచీనావీతి)అస్మత్ పితుః/మాతుః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే పితృపితామహప్రపితామహాన్.....శర్మణః.......గోత్రాన్ వసురుద్రాదిత్యరూపాన్ / మాతృపితామహీప్రపితామహీః .... దాయీః ....గోత్రాః వసురుద్రాదిత్యరూపాః

(సవ్యం)

పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకాన్ విశ్వాన్ దేవాన్ విష్ణుశ్చ ఉద్దిశ్య మయా క్రియమాణేన

(ప్రాచీనావీతి)

పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం ..... శర్మణాం ..... గోత్రాణాం / మాతృ పితామహి ప్రపితామహీనాం .....దాయీనాం ...... గోత్రాణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణామ్।ఏతాసాం ఏతచ్ఛ్రాద్ధం గయాన్న శ్రాద్ధేనైవ అక్షయా తృప్తిర్భూత్వా పునరావృత్తిరహిత శాశ్వత బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥

పిత్రాదీనాం / మాత్రాదీనాం పునరావృత్తిరహిత శాశ్వత బ్రహ్మలోక నివాస సిద్ధిరస్తు ॥

(సవ్యం) నమో దేవేభ్యః।

స్వధాపితృ పితామహ ప్రపితామహేభ్యః/స్వధామాతృ పితామహీ ప్రపితామహీభ్యః

ఓం తద్బ్రహ్మ।ఓం తద్వాయుః।ఓం తదాత్మా।ఓం తత్సత్యమ్।ఓం తత్సర్వమ్। ఓం తత్పురోర్నమః।అన్తశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు।త్వం యజ్ఞ స్త్వం వషట్కారస్త్వ మిన్ద్రస్త్వగ్ం రుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః। త్వం తదాప ఆపోజ్యోతీ రసో2మృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్॥

ఈశానస్సర్వ విద్యానా మీశ్వరస్సర్వ భూతానాం బ్రహ్మాధిపతి ర్బ్రహ్మణో2ధి పతిర్బ్రహ్మా శివోమే అస్తు సదా శివోమ్॥

శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిష్టో2మృతం జుహోమి।శ్రద్ధాయామపానే నివిష్టో2మృతం జుహోమి।శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిష్టో2మృతం జుహోమి।శ్రద్ధాయాముదానే నివిష్టో2మృతం జుహోమి।శ్రద్ధాయాగ్ం సమానే నివిష్టో2మృతం జుహోమి।బ్రహ్మణిమ ఆత్మా2మృతత్వాయ॥

యథాసుఖం పరిషేచనమ్॥

మధువాతా ఋతాయతే మధుక్షరన్తి సిన్ధవః ।మాధ్వీర్నస్సన్త్వోషధీః ॥
మధునక్త ముతోషసో మధుమత్పార్థివం రజః।మధుద్యౌరస్తునః పితా ॥
మధుమాన్నో వనస్పతి ర్మధుమాऽ అస్తు సూర్యః।మాధ్వీర్గావో భవన్తునః ॥
మధు మధు మధు।।సర్వం మధ్వస్తు।।
విశ్వేదేవ స్థానే హస్తోదకం దత్వా।।
ఓం భూర్భువస్సువః।తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి।ధియో
యోనః ప్రచోదయాత్।।సత్యం త్వర్తేన పరిషించామి।।
(ప్రాచీనావీతి) పితృస్థానే హస్తోదకం దత్వా।।
(సవ్యం)ఓం భూర్భువస్సువః।తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి।
ధియో యోనః ప్రచోదయాత్।। సత్యం త్వర్తేన పరిషించామి।।
పితృ పితామహ ప్రపితామహేభ్యః /మాతృ పితామహీ ప్రపితామహీభ్యః
అమృతమస్తు।
పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః।అమృతమస్తు।
(నివీతి)ఇయం భూర్గయా ఏతే బ్రాహ్మణా గదాధరా స్స్వరూప
అక్షయా వటచ్ఛాయేయం పితృ / మాతృ రూపీ జనార్దన
వాసుదేవః ప్రీయతామ్।తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు।।
(సవ్యం)దేవేభ్యః అమృతమస్తు।పితృభ్యః/మాతృభ్యః అమృతమస్తు।
అమృతోపస్తరణమసి।।

శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిష్టో2మృతం జుహోమి। శివోమా విశా

ప్రదాహోయ। ప్రాణాయ స్వాహా॥ శ్రద్ధాయామపానే నివిష్టో2మృతం

జుహోమి। శివోమా విశా ప్రదాహోయ। అపానాయ స్వాహా॥ శ్రద్ధాయాం

వ్యానే నివిష్టో2మృతం జుహోమి। శివోమా విశా ప్రదాహోయ।

వ్యానాయ స్వాహా॥ శ్రద్ధాయాముదానే నివిష్టో2మృతం జుహోమి।

శివోమా విశా ప్రదాహోయ। ఉదానాయ స్వాహా॥ శ్రద్ధాయాగ్ం సమానే

నివిష్టో2మృతం జుహోమి। శివోమా విశా ప్రదాహోయ। సమానాయ

స్వాహా॥ బ్రహ్మణిమ ఆత్మా2మృతత్వాయ॥

యథాసుఖం జుషధ్వమ్। జుషామహే॥

కలౌ కలికృతాన్ దోషాన్ ద్రవ్య దేహాత్మ సంభవాన్।
సర్వాన్ హరతి చిత్తస్థో భగవాన్ దేవకీ సుతః॥
మంత్రమధ్యే క్రియామధ్యే విష్ణోస్మరణ పూర్వకమ్।
యత్కించిత్క్రియతే కర్మ తత్కర్మ సఫలం భవేత్॥
అపేక్షితం యాచితవ్యం త్యాజ్యంచైవా నపేక్షితమ్।
ఉపవిశ్య సుఖేనైవ భోక్తవ్యం స్వస్థమానసైః॥ **విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః ॥**

యదశ్వస్య క్రవిషో మక్షికాశ యద్వాస్వరౌ స్వధితౌ రిప్తమస్తి।

యద్ధస్తయో శ్శమితుర్యన్నఖేషు సర్వాతాతే అపి దేవేష్వస్తు॥

మక్షికాబాధా నివృత్తిరస్తు॥ గయాశ్రాద్ధ ఫలితమస్తు॥

యజమాని ప్రార్థన

వసిష్ఠ,వామదేవుల వంటి దొడ్డబ్రాహ్మణులైన మిమ్మల్నే సంప్రదించాం కాబట్టి మేము వండి వడ్డించిన మీకిష్టమైన పదార్థాలను తిని రాత్రి క్షుద్బాధలేకుండా మా పితృ / మాతృ దేవతలను తృప్తి పరచగలరని ప్రార్థిస్తున్నాము.

(సంకల్పం) **రాక్షసబాధా నిర్వారణార్థం బ్రాహ్మణ భోజన పర్యంతం అధిశ్రవణ మంత్ర పఠనం కరిష్యే॥**

అధిశ్రవణ పఠనమ్

గంగామృతం సర్వం సంపూర్ణమ్॥

తృప్తానుజ్ఞాత్వా మధుమతీం శ్రావయతి॥

మధువాతా ఋతాయతే మధుక్షరన్తి సిన్ధవః ।మాధ్వీర్నస్సన్త్వోషధీః ॥

మధునక్త ముతోషసో మధుమత్పార్థివం రజః।మధుద్యౌరస్తునః పితా ॥

మధుమాన్నో వనస్పతి ర్మధుమా౨ అస్తు సూర్యః।మాధ్వీర్గావో భవన్తునః ॥

మధు మధు మధు॥సర్వం మధ్వస్తు॥

అక్షన్నమీ మదంత హ్యవప్రియా అధూషత।

అస్తోషత స్వభానవో విప్రానవిష్ఠయా మతీ యోజాన్విన్ద్రతే హరీ॥

మయాకృతం శ్రాద్ధం సంపన్నమ్।సుసంపన్నమ్॥

యద్ధిష్టం తత్సృహ్యతామ్॥సర్వం సంపూర్ణమ్॥

(ప్రాచీనావీతి)వికిరదొన్నెలో నిండగా నీరు పోసుకొని కొన్ని మెతుకులను పితృభోక్త భోజనపాత్ర వద్ద విడవాలి.

పితృ పితామహ ప్రపితామహాః/మాతృపితామహీప్రపితామహ్యాః

తృప్తాస్స్థ తృప్తాస్స్థ తృప్తాస్స్థ॥తృప్తాస్స్మః॥

పితృభోక్త భోజనపాత్రచుట్టూ వికిరాన్నపునీటిని దక్షిణం నుండి పడమరకు పడేలా తిప్పాలి.

అసంస్కృత ప్రమీతా యే త్యాగిన్యోయాః కులస్త్రియః।

దాస్యామి తేభ్యో వికిరమన్నం తాభ్యశ్చ పైతృకమ్॥ పరిషిచ్య॥

(సవ్యం)కొన్ని వికిరాన్నపుమెతుకులను విశ్వేదేవభోక్త భోజనపాత్ర వద్ద విడవాలి.

పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః।తృప్తాస్స్థ తృప్తాస్స్థ॥తృప్తాస్స్మః॥

విశ్వేదేవభోక్త భోజనపాత్ర చుట్టూ మొత్తం వికిరాన్నపునీటిని పశ్చిమం నుండి ఉత్తరకు పోసి దొన్నెను అక్కడే బోర్లించాలి.

అసోమపాశ్చ యేదేవా యజ్ఞభాగ వివర్జితాః।

తేషామన్నం ప్రదాస్యామి వికిరం వైశ్వదైవికమ్॥ పరిషిచ్య॥

(ప్రాచీనావీతి)

దేవపితృ / దేవమాతృ మధ్యే ప్రోక్ష్య ॥

దక్షిణాగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య॥తేషు తిలోదకం దర్భన్నినీయ॥

యే అగ్నిదగ్ధా యే అనగ్నిదగ్ధా మధ్యే దివస్స్వధయా మాదయన్తే।

తేభి స్స్వరాళ సునీతిమేతాం యథావశం తన్వం కల్పయస్వ॥

అగ్నిదగ్ధేభ్యః అనగ్నిదగ్ధేభ్యః అస్మత్కుల ప్రసూత మృతేభ్యః। అయం వికిరపిండః। ఏషపిండ ముపతిష్ఠతు। అగ్నిదగ్ధాశ్చ అనగ్నిదగ్ధాశ్చ మార్జయంతామ్॥ ఏతద్వ స్తిలోదకమ్॥

భోక్తలు తమ భోజనపాత్రలో మిగిలిన పదార్థాలను భోజనపాత్ర చివరకు గెంటాలి.

శేషముచ్ఛిష్ట భాగ్భ్యోన్నం దీయతామ్। **(సవ్యం)** పాదౌ ప్రక్షాళ్య॥

ఆచమ్య॥......శ్రీకృష్ణాయ నమః॥

యజమాన కులేజాతా దాసాదాస్యో2న్న కాంక్షిణః।

తే సర్వే తృప్తిమాయాంతు మయా దత్తేన భూతలే॥

అమృతాపిధానమసి॥

శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్।ప్రాణమన్నే నాప్యాయస్వ।
శ్రద్ధాయామపానే నివిశ్యామృతగ్ంహుతమ్।అపానమన్నే నాప్యాయస్వ।
శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్।వ్యానమన్నే నాప్యాయస్వ।
శ్రద్ధాయాముదానే నివిశ్యామృతగ్ంహుతమ్।ఉదానమన్నే నాప్యాయస్వ।
శ్రద్ధాయాగ్ం సమానే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్।సమానమన్నే నాప్యాయస్వ।
అఙ్గుష్ఠమాత్రః పురుషోఽఙ్గుష్ఠఞ్చ సమాశ్రితః।
ఈశ స్సర్వస్య జగతః ప్రభుః ప్రీణాతి విశ్వభుక్॥
రౌరవేఽపుణ్య నిలయే పద్మార్బుద నివాసినామ్।
అర్థినాముదకం దత్తమక్షయ్య ముపతిష్ఠతు॥

ఆచమ్య॥......శ్రీకృష్ణాయ నమః॥
ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ।
(ప్రాచీనావీతి)అస్మత్ పితుః/మాతుః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండప్రదానాని **(సవ్యం)** కరిష్యే॥ కురుష్వ॥
(ప్రాచీనావీతి)
యే రూపాణి ప్రతిముంచమానా అసురాస్సంత స్స్వధయా చరంతి
పరాపురోని పురోయేభరంత్యగ్నిష్టాల్లోకా త్ప్రణుదాత్తస్మాత్॥ఇతి
మంత్రేణ మనసాగ్నిం ధ్యాత్వా॥గోమయేనోపలిప్య॥
అపహతా అసురా రక్షాంసి పిశాచా వేదిషదః॥కుశమూలే నాగ్నే
యాభిముఖాం లేఖాముల్లిఖ్య॥తామద్భిరభ్యుక్ష్య॥సకృదాచ్ఛిన్నైర్దర్భై రవస్తీర్య॥

పిత్రాది పిండస్థానాలవద్ద తిలోదకం విడవాలి.
శుంధంతాం పితరః।శుంధంతాం పితామహాః।శుంధంతాం ప్రపితామహాః /
శుంధంతాం మాతరః।శుంధంతాం పితామహ్యః।శుంధంతాం ప్రపితామహ్యః।
ఏతద్వస్తిలోదకమ్॥ఇతి తిలోదకాని దత్వా॥
పితరుల పేర్లను ఉచ్చరిస్తూ వారిస్థానాల్లో పిండాలను పెట్టాలి.

ఏతత్తే పితః ...... శర్మన్ ...... గోత్ర ...... వసురూప యే చత్వామను।పిత్రే ..... శర్మణే ..... గోత్రాయ వసురూపాయ యే చత్వామను గచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయం పిండః। తస్మైతే స్వధా నమః॥ గయాయాందత్తమస్తు॥

ఏతత్తే పితామహ ...... శర్మన్ ...... గోత్ర ...... రుద్రరూప యే చత్వామను। పితామహాయ ..... శర్మణే ..... గోత్రాయ రుద్రరూపాయ యే చత్వామను గచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయం పిండః।తస్మైతే స్వధా నమః॥ గయాయాందత్తమస్తు॥

ఏతత్తే ప్రపితామహ ...... శర్మన్ ...... గోత్ర ...... ఆదిత్యరూప యే చత్వామను।ప్రపితామహాయ ..... శర్మణే ..... గోత్రాయ ఆదిత్యరూపాయ యే చత్వామను గచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయం పిండః।తస్మైతే స్వధా నమః॥ గయా యాందత్తమస్తు॥

ఏతత్తే మాతః ...... దాయి ...... గోత్రే ...... వసురూపే యాశ్చత్వామను। మాత్రే ..... దాయ్యై ..... గోత్రాయై వసురూపాయై యాశ్చత్వామను గచ్ఛంతి తాభ్యశ్చాయం పిండః।తస్మైతే స్వధా నమః॥ గయాయాందత్తమస్తు॥

ఏతత్తే పితామహి ...... దాయి ...... గోత్రే ...... రుద్రరూపే యాశ్చత్వామను। పితామహ్యై ..... దాయ్యై ..... గోత్రాయ్యై రుద్రరూపాయై యాశ్చత్వామను గచ్ఛంతి తాభ్యశ్చాయం పిండః। తస్మైతే స్వధా నమః॥ గయా యాందత్తమస్తు॥

ఏతత్తే ప్రపితామహి ...... దాయి ...... గోత్రే ...... ఆదిత్యరూపే యాశ్చత్వామను। ప్రపితామహ్యై ..... దాయ్యై ..... గోత్రాయ్యై ఆదిత్యరూపాయై యాశ్చత్వామను గచ్ఛంతి తాభ్యశ్చాయం పిండః।తస్మైతే స్వధా నమః॥ గయా యాందత్తమస్తు॥

పిండస్యోపరి పిండశేషం పిండానాముపరి తిష్ఠతు॥అత్ర పితరో/మాతరో మాదయధ్వమ్।సకృదనుమంత్ర్య।[1]సవ్యావృదోదంగావృత్య।ఆయత ప్రాణః। ప్రత్యావృత్య।[2] అమీమదంత పితరో/మాతరో యథాభాగమావృషా యిాషత।పునః పిండానభిమంత్ర్య॥[3] **(సవ్యం)** తచ్ఛేషమాఘ్రాయ త్యజేత్।[4]పవిత్రం విసృజ్య।కర్తాపాదౌ ప్రక్షాళ్య। ఆచమ్య॥పవిత్రం ధృత్వా॥ **(ప్రాచీనావీతి)**

1.ఒకసారి పిత్రాది పిండాలపై చేయి ఉంచి అభిమంత్రించాలి. **2.**ఎడమపార్శ్వం నుండి తూర్పుదిశకు తిరిగి ప్రాణాయామం చేసి మరళ దక్షిణదిశకు కుడిపార్శ్వంగా తిరగాలి. **3.**పిండాలను మరళ అభిమంత్రించాలి. **4.**విస్తరలో మిగిలిన అన్నం మెతుకులను వాసనచూసి పారవేయాలి.

పిత్రాది పిండాలపై తిలోదకాన్ని వదలాలి.
శుంధంతాం పితరః।శుంధంతాం పితామహాః।శుంధంతాం ప్రపితామహాః / శుంధంతాం మాతరః।శుంధంతాం పితామహ్యః।శుంధంతాం ప్రపితామహ్యః। ఏతద్వస్తిలోదకమ్।।ఇతి తిలోదకాని దత్వా।।

'అభ్యంక్ష్వ'అన్నప్పుడు రెండు దర్భలను నేతిలో ముంచి వేరొక దర్భతో పిండాలపైకి నేతిని నెట్టాలి.'ఆంక్ష్వ'అన్నప్పుడు కూర్చతో నీటిని జల్లాలి.

ఏతత్తే అస్మత్ పితః .... శర్మన్ .... గోత్ర వసురూప అభ్యంక్ష్వ।
ఏతత్తే అస్మత్ పితామహ .... శర్మన్ .... గోత్ర రుద్రరూప అభ్యంక్ష్వ।
ఏతత్తే అస్మత్ ప్రపితామహ .... శర్మన్ .... గోత్ర ఆదిత్యరూప అభ్యంక్ష్వ।

ఏతత్తే అస్మత్ మాతః .... దాయి .... గోత్రే వసురూపే అభ్యంక్ష్వ।
ఏతత్తే అస్మత్ పితామహి .... దాయి .... గోత్రే రుద్రరూపే అభ్యంక్ష్వ।
ఏతత్తే అస్మత్ ప్రపితామహి .... దాయి .... గోత్రే ఆదిత్యరూపే అభ్యంక్ష్వ।

పితః .... శర్మన్ .... గోత్ర వసురూప ఆంక్ష్వ।
పితామహ .... శర్మన్ .... గోత్ర రుద్రరూప ఆంక్ష్వ।
ప్రపితామహ .... శర్మన్ .... గోత్ర ఆదిత్యరూప ఆంక్ష్వ।

మాతః .... దాయి .... గోత్రే వసురూపే ఆంక్ష్వ।
పితామహి .... దాయి .... గోత్రే రుద్రరూపే ఆంక్ష్వ।
ప్రపితామహి .... దాయి .... గోత్రే ఆదిత్యరూపే ఆంక్ష్వ।

ఏతాని వః పితరో వాసాంస్యతో నోన్యత్।పితరో మాయోష్ట।పితామహా మాయోష్ట।ప్రపితామహా మాయోష్ట। వాససో దశాంఛిత్వా పిండేషు నిదధాతి।।

ఏతాని వః మాతరో వాసాంస్యతో నోన్యత్।మాతరో మాయోష్ట।పితామహ్యో మాయోష్ట।ప్రపితామహ్యో మాయోష్ట। వాససో దశాంఛిత్వా పిండేషు నిదధాతి।।

ఒక నూలుపోగును తీసి నీళ్ళలో ముంచి మూడుపిండాలకు తాకేలా ఈ పోగును ఉంచాలి.
వాససోదశాం ఛిత్వా।।పిండేషు నిదధాతి।।

(సవ్యం)నమస్కారా ఏతే మంత్రాః।। (నిలబడి పిండాలను నమస్కరించాలి)

నమోవః పితర ఇషే।నమోవః పితర ఊర్జే।నమోవః పితరశ్శుష్మాయ।
నమోవః పితరో ఘోరాయ।నమోవః పితరో జీవాయ।నమోవః పితరో

రసాయ।స్వధావః పితరో నమోవః పితరో నమః।ఏతాయుష్మాకం
పితర ఇమా అస్మాకం జీవావో జీవన్త ఇహ సన్తస్యామ॥
మనోన్వాహువామహే నారాశంసేన సోమేన।పితౄణాంచ మన్మభిః॥
ఆత ఏతు మనః పునః క్రత్వే దక్షాయ జీవసే।జ్యోక్చ సూర్యం దృశే॥
పునర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః।జీవం వ్రాతం సచేమహి॥
(ప్రాచీనావీతి) **ఈ కింది మంత్రాన్ని చెప్పి మధ్య పిండాన్ని ఎత్తాలి.**
పరేతన పితర స్సోమ్యాసో గంభీరేభిః పథిభిః పూర్విణేభిః।
దత్వాయాస్మభ్యం ద్రవిణేహ భద్రం రయించన స్సర్వవీరం నియచ్ఛత॥
వీరం ధత్త పితరః।ఇతి పిండాంశ్చాలయిత్వా।
కులాభివృద్ధ్యర్థం గోత్రాభివృద్ధ్యర్థం **(సవ్యం)** పార్వణపూజాం కరిష్యే॥
పిండ పితృదేవతాభ్యో నమః।ధ్యాయామి।ఆవాహయామి।ఆసనం సమర్పయామి।
పాదయోః పాద్యం సమర్పయామి । హస్తయోః అర్ఘ్యం సమర్పయామి ।తిలాక్షత
దర్భపత్రాన్ సమర్పయామి॥ ధూపదీపౌ న స్థః।నైవేద్యమ్।
ఓం భూర్భువస్స్వః ।తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి ।ధియో యోనః
ప్రచోదయాత్॥సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి ॥అమృతమస్తు ।అమృతోపస్తరణమసి ॥
.... నివేదనం సమర్పయామి ॥ఓం ప్రాణాయ స్వాహా ।ఓం అపానాయ స్వాహా ।
ఓం వ్యానాయ స్వాహా ।ఓం ఉదానాయ స్వాహా ।ఓం సమానాయ స్వాహా ॥మధ్యే
మధ్యే పానీయం సమర్పయామి ।అమృతాపిధానమసి ।ఉత్తరాపోశనం సమర్పయామి
।హస్తౌ ప్రక్షాళయామి ।పాదౌ ప్రక్షాళయామి ।శుద్ధ ఆచమనీయం సమర్పయామి ॥
తాంబూలం సమర్పయామి॥

సువర్ణమంత్రపుష్పం సమర్పయామి॥యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపః పూజాక్రియాదిషు ।న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యోవందే తమచ్యుతమ్ ॥మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం జనార్దన ।యత్పూజితం మయా విహితం శ్రాద్ధం పరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥

ఇచ్చుట దశదానాలు ఇచ్చేవారు ఇవ్వవచ్చును.

ఓం ఓం ఓం అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ। **(ప్రాచీనావీతి)**అస్మత్ పితుః/మాతుః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండప్రదానేన పితృపితామహప్రపితామహానాం.....శర్మణాం ...గోత్రాణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం ఏతేషాం / మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం .... దాయీనాం.......గోత్రాణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం ఏతాసాం ॥ మయా దత్తాః పిండాః।గయా పిండ సదృశా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు॥గయాపిండ సదృశా భవంతు॥

అపః పిండమాదాయ।పిండానుద్వాసయిష్యే।ఉద్వాసయ॥

(సవ్యం)

అయోధ్యా మధురా మాయా కాశీ కాంచీ హ్యవంతికా।
పురీ ద్వారవతీచైవ సప్తైతే మోక్షదాయకాః॥
అహం కాశీం గమిష్యామి తత్రైవ నివసామ్యహమ్।
ఇతి బ్రువాణ స్సతతం కాశీవాస ఫలం లభేత్।
శమీపత్ర ప్రమాణేన పిండం దద్యాద్గయాశిరే।
ఉద్ధరేత్సప్త గోత్రాణి కులమేకోత్తరం శతమ్॥

పిండ నిపరణ దేశం సంమృజ్య।అక్షతాన్ ప్రాస్య॥

పిండస్థానే శాంతిరస్తు పుష్టిరస్తు తుష్టిరస్తు వృద్ధిరస్తు అవిఘ్నమస్తు ఆయుష్యమస్తు ఆరోగ్యమస్తు॥ఇతి జలం ప్రోక్ష్య।స్వస్తిశోభనం హవిః। స్వస్థానే వాసః॥

ఆసీమాంతమ్

> బ్రాహ్మణాః పాణిపాద ముఖప్రక్షాళనం శుద్ధాచమనం కృత్వా।
> పాదప్రక్షాళన మండలే ఆగత్య॥[1]

విశ్వేదేవస్థానే।హస్తోదకందత్వా।దర్భాక్షతాన్ ప్రదాయ।పునఃహస్తోదకందత్వా।

(ప్రాచీనావీతి)పితృస్థానే।హస్తోదకందత్వా।తిలదర్భాన్ ప్రదాయ।పునఃహస్తోదకందత్వా।

(సవ్యం) **భోక్తలచే ఇవ్వబడిన అక్షతలు తనపై,ఇంటిపై చల్లుకోవాలి.**

దేవాః పితరః పితరో దేవాః /దేవాః మాతరః మాతరో దేవాః

దేవతా పితృ/మాతృ ప్రసాదేన అస్మత్/యుష్మత్ గోత్రం వర్ధతామ్।

స్వస్తివర్ధతామ్।విశ్వేదేవ ప్రసాదో2స్తు।

పితృపితామహప్రపితామహ/మాతృపితామహీప్రపితామహీ ప్రసాదో2స్తు।

దేవాశ్చ పితరః/మాతరః ఉత్తానం పాత్రం స్వస్తీతిబ్రూత।బ్రూహిస్వస్తి॥

భోజనపాత్రాణ్యుచ్చాలయిష్యే॥ఉచ్చాలయ॥[2]

పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః వః మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్న

మస్త్వక్షయ్యోదక మస్త్వితి బ్రూత।అస్త్వక్షయ్యోదకమ్॥[3]

(ప్రాచీనావీతి)

పితృ పితామహ ప్రపితామహాః/మాతృ పితామహీ ప్రపితామహ్యాః వః

మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్న మస్త్వక్షయ్యోదక మస్త్వితి

బ్రూత।అస్త్వక్షయ్యోదకమ్॥[4]

(సవ్యం)స్వాహాంచ స్వధాంచ వాచయిష్యే।వాచ్యతామ్॥

1.కర్త,భోక్తలు గృహాంగణంలో గల మండలాలవద్దకు రావాలి. భోక్తలు తూర్పుముఖంగాను, కర్త పశ్చిమముఖంగాను నిలబడాలి. 2.బోర్లించిన పాద్యపాత్రపైన,భోజనపాత్రలపైన అక్షతలు చల్లాలి. 3. విశ్వేదేవ దోన్నెలను తెచ్చి అందలి అక్షతోదకాన్ని విశ్వేదేవభోక్త చేతిలో విడవాలి,వాటిని చించాలి. 4. పితృ దోన్నెలనుతెచ్చి అందలి తిలోదకాన్ని పితృభోక్త చేతిలో పితృతీర్థంగా విడవాలి,వాటిని చించాలి..

ధామన్తే విశ్వం భువన మధిశ్రిత మన్తస్సముద్రే హృద్యగన్తరాయుషి।

అపామనీకే సమిథే య ఆభృతస్తమశ్యామ మధుమన్తం త ఊర్మిమ్॥

కూర్చగ్రంథిం విస్రస్య।మండలే విసృజేత్॥

(ప్రాచీనావీతి)కూర్చదర్భల కొనలనుండి కర్త పితృతీర్థంగా నీటిని భోక్తచేతిలోకి విడవాలి

పితృభ్యస్స్వధోచ్యతామ్।పితామహేభ్యస్స్వధోచ్యతామ్। ప్రపితామహేభ్యస్స్వధోచ్యతామ్। /

మాతృభ్యస్స్వధోచ్యతామ్।పితామహీభ్యస్స్వధోచ్యతామ్। ప్రపితామహీభ్యస్స్వధోచ్యతామ్।

(సవ్యం)కూర్చదర్భల మొదళ్ళనుండి కర్త ఋషితీర్థంగా నీటిని భోక్తచేతిలోకి విడవాలి

పురోరవార్ద్రవ సంజ్ఞకా విశ్వేదేవా స్స్వధోచ్యతామ్।

ఉపవిష్టేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్య శ్శ్రాద్ధ భుక్తికాలే దక్షిణాః పాంతు।

పాంతు దక్షిణాః॥[1]

వాజేవాజే2వత వాజినో నోధనేషు విప్రా అమృతా ఋతజ్ఞాః।

అస్యమధ్వః పిబత మాదయధ్వం తృప్తాయాత పథిభిర్దేవయానైః॥

(ప్రాచీనావీతి)ఉత్తిష్ఠత పితరః।

(సవ్యం)అనూత్తిష్ఠంతు విశ్వేదేవాః॥

---

1. కర్త కలశలోగల దర్భగ్రంథి ముడిని విప్పి ఆదర్భలను తన శిరస్సు చుట్టూ తిప్పి,వాటిని ఎడమచేతితో పట్టుకొని మంత్రయుక్తంగా ఆదర్భలను పితృభోక్తకు అపసవ్యంగా,విశ్వేదేవ భోక్తకు సవ్యంగా అందించాలి.

ఆమ్రావాజస్య ప్రసవో జగమ్యాదాద్యావా పృథివీ విశ్వశంభూ।
ఆమాగంతాం పితరామాతరాచామాసోమో అమృతత్వాయగమ్యాత్॥[1]

పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య।మండలే విసృజేత్॥

కర్త,భోక్తల చుట్టూ 3సార్లు ప్రదక్షిణచేస్తున్న సమయంలో కర్త,భోక్తలు కింది వాక్యాలను సంభాషించాలి.

కర్తృవచనం	**భోక్తృప్రతివచనం**
దాతారో నో2భి వర్ధన్తాం	దాతారో వో2భి వర్ధన్తాం
వేదా స్సన్తతి రేవ నః।	వేదా స్సన్తతి రేవ వః।
శ్రద్ధాచనో మావ్యగమత్	శ్రద్ధాచవో మా వ్యగమత్
బహుధేయం చ నో2స్తు॥	బహుధేయం చ వో2స్తు॥
అన్నంచనో బహుభవేత్	అన్నంచవో బహుభవేత్
అతిథీంశ్చ లభేమహి।	అతిథీంశ్చ లభధ్వమ్।
యాచితారశ్చ నస్సన్తు	యాచితారశ్చ వస్సన్తు
మా చ యాచిష్మ కంచన॥	మా చ యాచిధ్వం కంచవః॥

అన్నశేషః కిం క్రియతామ్।ఇష్టైస్సహ భుజ్యతామ్॥

(కర్త)స్వాదుషంసదః పితరో వయోధాః కృచ్ఛ్రేశ్రిత శ్శక్తీవన్తో గభీరాః।
చిత్రసేనా ఇషుబలా అమృధ్రా స్సతోవీరా ఉరవో వ్రాతసాహాః॥
బ్రాహ్మణాసః పితరస్సోమ్యాస శ్శివే నో ద్యావాపృథివీ అనేహసా।
పూషానః పాతు దురితాదృతావృధో రక్షామాకిర్నో అఘశంస ఈశత॥

1.భోక్తలకివ్వగా మిగిలిన దర్భలను తన పవిత్రం వేలికి ధరించాలి.తన చేతికి ఉన్న పవిత్రాన్ని తొలగించి దాని ముడిని విప్పి మండలంపై విడవాలి.

భోక్తలు కింది మంత్రాలు చదివి కర్తను ఆశీర్వదించి అక్షతలు అతని చేతిలో వేయాలి.

ఇహైవస్తం మావియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్।

క్రీళన్తౌ పుత్రైర్నప్తృభిః ర్మోదమానౌ స్వే గృహే॥

సర్వస్యాప్త్యై సర్వస్యజిత్యై సర్వమేవ తేనాప్నోతి సర్వం జయతి।

శతమానంభవతి శతాయుఃపురుషశ్శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే

ప్రతితిష్ఠతి॥ కర్త అక్షతలను స్వయంగా ధరించి తన కుటుంబీకులకు కూడా వేయాలి.

ఆయుః ప్రజాం ధనం విద్యాం స్వర్గం మోక్షం సుఖాని చ।

ప్రయచ్ఛంతు తథా రాజ్యం ప్రీతానృణాం పితామహాః॥

సత్యా ఏతా ఆశిషస్సన్తు।వంశాభి వృద్ధిరస్తు।గోత్రాభి వృద్ధిరస్తు॥

కింది శ్లోకాలు చదువుతూ కర్త,భోక్తల పాదాలను స్పృశించి నమస్కరించాలి.

అద్యమే సఫలం జన్మ భవత్పాదాబ్జ వందనాత్।

అద్యమే వంశజా స్సర్వే యాతావో2నుగ్రహాద్దివమ్॥

పత్రశాకాది దానేన క్లేశితా యూయమీదృశాః।

తత్క్లేశజాతం చిత్తేషు విస్మృత్య క్షంతుమర్హథ॥

వసిష్ఠ వామదేవాది మునిభిస్తుల్యతాం గతాః।

పితౄణామనుగృహ్ణన్తు బ్రహ్మణశ్శాశ్వతం పదమ్॥

ఓం ఓం ఓం అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ।

(ప్రాచీనావీతి)అస్మత్ పితుః/మాతుః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే

పితృపితామహప్రపితామహాన్.....శర్మణః.......గోత్రాన్ వసురుద్రాదిత్యరూపాన్ /

మాతృపితామహీప్రపితామహీ....... దాయీః ....గోత్రాః వసురుద్రాదిత్యరూపాః

ఉద్దిశ్య మయాకృతాన్యేతాని పాణిహోమ బ్రాహ్మణభోజన పిండప్రదానాని యథోక్త మస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు।యథా శాస్త్రీయమస్తు।గయాశ్రాద్ధ ఫలితమస్తు।బ్రాహ్మణేభ్య స్తాంబూలాని దత్వా॥

కర్త దర్భాక్షతలను పట్టుకొని కింది మంత్రాలతో ప్రదక్షిణచేసి పితరులను తమ స్వదేశానికి సాగనంపుటకై దక్షిణదిశ వైపుగా ఉదక సహిత దర్భాక్షతలను త్రోవచూపునట్లు విసరాలి.

ఆసీమాంతమనుప్రవజే।అనుప్రజ॥

వసిష్ఠాసః పితృవద్వాచ మక్రత దేవాఈళానా ఋషివత్స్వస్తయే।

ప్రీతా ఇవ జ్ఞాతయః కామమేత్యా2స్మే దేవాసో2వధూనుతావసు॥

దేవాన్ వసిష్ఠో అమృతాన్ వవన్దే యేవిశ్వాభువనాభి ప్రతస్థుః।

తేనో రాసన్తామురుగాయమద్య యూయంపాత స్వస్తిభి స్సదానః॥

ఇదం పితృభ్యో నమో అస్త్వద్య యే పూర్వాసో య ఉపరాస ఈయుః।

యే పార్థివే రజస్యా నిషత్తా యే వా నూనం సువృజనాసు విక్షు

యంత్వా ద్యావాపృథివీ యంత్వాపస్త్వష్టా యంత్వాసు జనిమా జజాన।

పంథా మనుప్రవిద్వాన్ పితృయాణం ద్యుమదగ్నే సమిధానో విభాహి॥

ద్వే స్రుతీ అశృణవం పితౄణామహం దేవానాముత మర్త్యానామ్।

తాభ్యామిదం విశ్వమేజత్సమేతి యదంతరా పితరం మాతరంచ॥

కయానశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదావృధ స్సఖా।కయాశ చిష్ఠయావృతా॥

వామదేవాయనమో జ్యేష్ఠాయనమ శ్రేష్ఠాయనమో రుద్రాయనమః

కాలాయనమః కలవికరణాయనమో బలవికరణాయనమో

బలాయనమో బలప్రమథనాయనమ స్సర్వభూతదమనాయ నమో

మనోన్మనాయనమః॥

పితృయజ్ఞస్సాంగో2భూత్।దీర్ఘాయుష్యమస్తు।వంశాభి వృద్ధిరస్తు।

యజ్ఞసమృద్ధా భవంతు॥

వాశీమన్త ఋష్టిమన్తో మనీషిణ స్సుధన్వాన ఇషుమన్తో నిషఙ్గిణః।

స్వశ్వాస్థ సురథాః పృశ్నిమాతర స్స్వాయుధా మరుతో

యాథనాశుభమ్॥పితర స్స్వదేశం గచ్ఛత॥

అపరాధాః క్షమ్యంతామ్॥తత్స ద్బ్రహ్మార్పణమస్తు॥

యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపో యజ్ఞక్రియాదిషు।
న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యోవందే తమచ్యుతమ్॥
మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం ద్విజోత్తమాః।
శ్రాద్ధం సంపూర్ణతాం యాతు ప్రసాదాద్భవతాం మమ॥

ఋగ్వేదాబ్దిక ప్రయోగస్సమాప్తః॥

శ్రాద్ధాంగ తర్పణమ్

కర్తాపాదౌ ప్రక్షాళ్య॥ఆచమ్య॥పవిత్రం ధృత్వా॥

అపసర్పంతు యే భూతా యే భూతా భూమిసంస్థితాః ।
యే భూతా విఘ్నకర్తార స్తేనశ్యన్తు శివాజ్ఞయా ॥

పృథివ్యాః మేరుపృష్ఠ ఋషిః।కూర్మోదేవతా।సుతలం ఛందః॥
ఆసనే వినియోగః ॥

పృథ్విత్వయా ధృతాలోకా దేవిత్వం విష్ణునా ధృతా ।
త్వంచ ధారయ మాందేవి పవిత్రం కురుచాసనమ్ ॥
అనంతాసనాయ నమః॥

ప్రణవస్య పరబ్రహ్మ ఋషిః।పరమాత్మా దేవతా।దైవీ గాయత్రీ ఛందః।భూరాది సప్తానాం వ్యాహృతీనాం।విశ్వామిత్ర జమదగ్ని భరద్వాజ గౌతమాత్రి వసిష్ఠ కశ్యపా ఋషయః।అగ్ని వాయ్వాదిత్య బృహస్పతి వరుణేంద్ర విశ్వేదేవా దేవతాః।గాయత్ర్యుష్ణిగనుష్టుబ్బృహతీ పంక్తి త్రిష్టుబ్జగత్యశ్ఛందాంసి।గాయత్ర్యా విశ్వామిత్ర ఋషిః।సవితా దేవతా।గాయత్రీ ఛందః।గాయత్రీ శిరసః।ప్రజాపతిర్‌ఋషిః।బ్రహ్మాగ్ని వాయ్వాదిత్యా దేవతాః।యజుశ్ఛందః।ప్రాణాయామే వినియోగః॥

ఓం భూః।ఓం భువః।ఓం స్వః।ఓం మహః।ఓం జనః।ఓం తపః।ఓం సత్యం॥ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి।ధియోయోనః ప్రచోదయాత్॥ఓమాపో జ్యోతీరసో2మృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్॥

మమ ఉపాత్త సమస్త దురితక్షయ ద్వారా, శ్రీమహావిష్ణోరాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య అద్యబ్రహ్మణః ద్వితీయపరార్ధే శ్వేతవరాహకల్పే వైవస్వతమన్వంతరే కలియుగే ప్రథమపాదే జంబూద్వీపే భరతవర్షే భరతఖండే అస్మిన్వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన .... నామసంవత్సరే .... ఆయనే .... ఋతౌ ..... మాసే .... పక్షే .... పుణ్యతిథౌ .... వాసర సంయుక్తానాం శ్రీవిష్ణునక్షత్రే శ్రీవిష్ణుయోగే శ్రీవిష్ణుకరణ యేవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ। **(ప్రాచీనావీతి)** అస్మత్ పితుః / మాతుః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధాంగ పరేహని కర్తవ్య తిలతర్పణం దేశకాల వైపరీత్య శంకయా సద్యః **(సవ్యం)** కరిష్యే॥

(ప్రాచీనావీతి)

శుచౌదేశే అప ఆసిచ్య దక్షిణాగ్రాన్ శ్రాద్ధ శేషదర్భానాస్తీర్యదక్షిణాభిముఖస్సన్॥

అస్మత్ పితరం .... శర్మాణం .... గోత్రం వసురూపం
స్వధానస్తర్పయామి నమః॥ (ఏవంత్రిః)

అస్మత్ పితామహం .... శర్మాణం .... గోత్రం రుద్రరూపం
స్వధానస్తర్పయామి నమః॥ (ఏవంత్రిః)

అస్మత్ ప్రపితామహం .... శర్మాణం .... గోత్రం ఆదిత్యరూపం
స్వధానస్తర్పయామి నమః॥ (ఏవంత్రిః) /

అస్మత్ మాతరం .... దాయీం .... గోత్రాం వసురూపం

స్వధానస్తర్పయామి నమః॥ (ఏవంత్రిః)

అస్మత్ పితామహీం .... దాయీం .... గోత్రాం రుద్రరూపం

స్వధానస్తర్పయామి నమః॥ (ఏవంత్రిః)

అస్మత్ ప్రపితామహీం .... దాయీం .... గోత్రాం ఆదిత్యరూపం

స్వధానస్తర్పయామి నమః॥ (ఏవంత్రిః)

(నివీతి) జందెం ముడులు నీటితో తడిపి,పిండి కండ్లకు అద్దుకోవాలి

యేకేచాస్మత్కులేజాతా అపుత్రా గోత్రజామృతాః।

తే గృహ్ణంతు మయాదత్తం సూత్రనిష్పీడనోదకమ్॥

శ్రీరామ రామ రామ॥

(సవ్యం)

యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపో యజ్ఞక్రియాదిషు।
న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యోవందే తమచ్యుతమ్॥
మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం ద్విజోత్తమాః।
యత్కృతంతు మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే॥

అనేన పితృయజ్ఞేన శ్రీమజ్జనార్దనః వాసుదేవః ప్రీయతామ్।నమమ॥

తత్స ద్బ్రహ్మార్పణమస్తు॥

కాయేనవాచా మనసేంద్రియైర్వా బుద్ధ్యాత్మనావా ప్రకృతేస్స్వభావాత్।
కరోమి యద్యత్సకలం పరస్మై నారాయణాయేతి సమర్పయామి॥
శ్రీమన్నారాయణాయేతి సమర్పయామి॥

హరిః ఓం తత్సత్॥పరబ్రహ్మార్పణమస్తు॥

మహాలయమ్

మహాలయంలో శ్రాద్ధం నిర్వహించునపుడు వారి శక్త్యనుసారం భోక్తలను నియమించవచ్చు.

ముగ్గురు భోక్తలు = విశ్వేదేవస్థానం(1)+పితృస్థానం(1)+కారుణ్యపితరులస్థానం(1)

ముగ్గురు భోక్తలు = విశ్వేదేవస్థానం(1)+పితృస్థానం(1)+మాతృస్థాన సహిత కారుణ్యపితరులస్థానం(1)

నలుగురు భోక్తలు = విశ్వేదేవస్థానం(1)+పితృస్థానం(1)+మాతృస్థానం(1)+ కారుణ్యపితరులస్థానం(1)

ఏడుగురు భోక్తలు = విశ్వేదేవస్థానం(2)+పితృస్థానం(3)+మాతృస్థానం(1)+ కారుణ్యపితరులస్థానం(1)

గమనిక :- విష్ణుస్థానంలో భోక్తను నియమించువారు అతడిని కూడా లెక్కించ వలెను.

ప్రత్యాబ్దికమంత్రములో సంకల్పాదులు వచ్చుచోట ఈ క్రింది వాక్యాలు ఆదేశము అయిన అది మహాలయపక్ష మంత్రమగును.

(ప్రాచీనావీతి) అస్మత్ *సమస్త పితౄణాం గయాన్న శ్రాద్ధేనైవ అక్షయాతృప్తి ద్వారా అక్షయ పుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం కన్యాగతే దేవసవితరి సవిత్రు ఆషాఢ్యాది పంచమా పరపక్షీయ సకృన్మహాలయాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం* (సవ్యం) కరిష్యే॥

ఇక్కడ విశ్వేదేవులుగా వ్యవహరించేది ధురి,విలోచనుడు. అందువలన సంకల్పాదులు వచ్చుచోట **ధురి విలోచన సంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం** ఇలా చెప్పాలి.

పితరుల నామ,గోత్రాలు స్మరించు ప్రతిసారి కారుణ్యపితరుల నామ,గోత్రాలు కూడా స్మరించాలి. కారుణ్యపితరులు వసురూపులు. ***కారుణ్యపితరులను నిమంత్రణము చేయువేళ ఇలా చెప్పాలి.***

మాతామహ మాతుఃపితామహ మాతుఃప్రపితామహానాం.....శర్మాణాం....గోత్రాణాం / మాతామహీ మాతుఃపితామహీ మాతుఃప్రపితామహీనాం.....దాయీనాం....గోత్రాణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణామ్।

సాపత్నమాతుః .... దాయ్యాః ..... గోత్రాయాః వసురూపాయాః

ఆత్మపత్న్యాః .... దాయ్యాః .... గోత్రాయాః వసురూపాయాః

సుతస్య ....శర్మణః ....గోత్రస్య వసురూపస్య

భ్రాతుః ...... శర్మణః .... గోత్రస్య వసురూపస్య

పితృవ్యస్య ...... శర్మణః .... గోత్రస్య వసురూపస్య

మాతులస్య ...... శర్మణః .... గోత్రస్య వసురూపస్య

దుహితుః .... దాయ్యాః ..... గోత్రాయాః వసురూపాయాః

ఆత్మభగిన్యాః .... దాయ్యాః ..... గో[త్రాయాః వసురూపాయాః
దౌహి[త్రస్య ...... శర్మణః .... గో[త్రస్య వసురూపస్య
భాగినేయస్య ...... శర్మణః .... గో[త్రస్య వసురూపస్య
పితృభగిన్యాః .... దాయ్యాః ..... గో[త్రాయాః వసురూపాయాః
మాతృభగిన్యాః .... దాయ్యాః ..... గో[త్రాయాః వసురూపాయాః
జామాతుః ...... శర్మణః .... గో[త్రస్య వసురూపస్య
భావుకస్య ...... శర్మణః .... గో[త్రస్య వసురూపస్య
స్నుషాయాః .... దాయ్యాః ..... గో[త్రాయాః వసురూపాయాః
శ్వశురస్య ...... శర్మణః .... గో[త్రస్య వసురూపస్య
స్యాలకస్య ...... శర్మణః .... గో[త్రస్య వసురూపస్య
శ్వ[శ్వాః .... దాయ్యాః ..... గో[త్రాయాః వసురూపాయాః
గరోః ...... శర్మణః .... గో[త్రస్య వసురూపస్య
రిక్థినః ...... శర్మణః .... గో[త్రస్య వసురూపస్య

అర్ఘ్య,పిండ[ప్రదానములందు శబ్దాలు [క్రింది విధంగా ఉండాలి.

సుతాది సర్వేకారుణ్యపితౄణాం తత్తచ్ఛర్మణాం తతద్గో[త్రాణాం తత్త[ద్రూపాణాం

ఆత్మపత్ని ..... దాయి ..... గో[త్రే వసురూపే
సుత ..... శర్మన్ ..... గో[త్ర వసురూప
[భ్రాతః ..... శర్మన్ ..... గో[త్ర వసురూప
పితృవ్య ..... శర్మన్ ..... గో[త్ర వసురూప
మాతుల ..... శర్మన్ ..... గో[త్ర వసురూప
దుహితః ..... దాయి ..... గో[త్రే వసురూపే
ఆత్మభగిని ..... దాయి ..... గో[త్రే వసురూపే
దౌహి[త్ర ..... శర్మన్ ..... గో[త్ర వసురూప
భాగినేయ ..... శర్మన్ ..... గో[త్ర వసురూప
పితృభగిని ..... దాయి ..... గో[త్రే వసురూపే
మాతృభగిని ..... దాయి ..... గో[త్రే వసురూపే
జామాతః ..... శర్మన్ ..... గో[త్ర వసురూప
భావుక ..... శర్మన్ ..... గో[త్ర వసురూప
స్నుషే ..... దాయి ..... గో[త్రే వసురూపే

శ్వశుర ..... శర్మన్ ..... గోత్ర వసురూప
శ్వశ్రు ..... దాయి ..... గోత్రే వసురూపే
స్యాలక ..... శర్మన్ ..... గోత్ర వసురూప
స్వామిన్ ..... శర్మన్ ..... గోత్ర వసురూప
గురో ..... శర్మన్ ..... గోత్ర వసురూప
రిక్థిన్ ..... శర్మన్ ..... గోత్ర వసురూప

శబ్దాలు వాటి అర్థాలు

పితా = తండ్రి
పితామహః = తాత
ప్రపితామహః = ముత్తాత
మాతా = తల్లి
పితామహీ = నాయనమ్మ
ప్రపితామహీ = ముత్తాతగారి భార్య
మాతామహః = తల్లితండ్రి (తాత)
మాతుఃపితామహః = మాతామహుని తండ్రి
మాతుఃప్రపితామహః = మాతుఃపితామహుని తండ్రి
మాతామహీ = అమ్మమ్మ
మాతుఃపితామహీ = అమ్మమ్మ అత్తగారు
మాతుఃప్రపితామహీ = అమ్మమ్మ అత్తగారికి అత్తగారు
సాపత్నీమాతరం = సవతి తల్లి
ఆత్మపత్నీ = తనభార్య
సుతః = కుమారుడు
భ్రాత = సోదరుడు
పితృవ్యః = తండ్రి సోదరుడు
మాతులః = మేనమామ
దుహితా = కుమార్తె
భగినీ = సోదరి
దౌహిత్రః = కూతురు కొడుకు
భాగినేయకః = మేనల్లుడు
పితృస్వసా = మేనత్త
మాతృస్వసా = తల్లితోబుట్టువు (పెద్దమ్మ,చిన్నమ్మలు)

జామాతా = అల్లుడు
భావుకః = సోదరి భర్త
స్నుషా = కోడలు
శ్వశురః = భార్యతండ్రి (మామగారు)
శ్వశ్రూః = భార్యతల్లి (అత్తగారు)
స్యాలకః = భార్యసోదరుడు
స్వామినః = ఉద్యోగమిచ్చినవాడు (యజమాని)
గురుః = తండ్రి మరియు మంత్రదీక్ష ఇచ్చిన ఉపదేశగురువు
రిక్థినః = గొప్ప ఉపకారము చేసినవాడు
అర్థినః = ధనముగాని ఆస్థిగాని ఇచ్చినవాడు

దక్షిణం

సఖా
రిక్థీ
గురుః
శ్వశురః స్యాలకః శ్వశ్రూః
తద్భర్తా తత్పుత్రః మాతృభగిని
తద్భర్తా తత్పుత్రః పితృభగినీ

తూర్పు **పడమర**

భావుకః భాగినేయః ఆత్మభగినీ
జామాతా దౌపిత్రః దుహితా
మాతృ ప్రపితామహః మాతృ ప్రపితామహీ ప్రపితామహః ప్రపితామహీ
మాతృ పితామహః మాతృ పితామహీ పితామహః పితృవ్యః పితామహీ
మాతామహః మాతులః తత్పత్నీ మాతామహీ పితా భ్రాతా సుతః స్నుషా మాతా సాపత్నీమాతా
ఆత్మపత్నీ

ఉత్తరం

మహాలయానికి శ్రాద్ధము పెట్టునట్లే తీర్థ,పుష్కర,గయాశ్రాద్ధములు కూడా పెట్టవలెను. అనగా కారుణ్య సహితంగా శ్రాద్ధము జరుపవలెను. ఇక్కడ కూడా విశ్వేదేవులు ధురి,విలోచనులే.

తీర్థ/పుష్కర శ్రాద్ధము

ఉదాహరణకు గోదావరీ పుష్కరశ్రాద్ధమైనచో సంకల్పాదులు ఇలా ఉండాలి.

సమస్తపితౄణాం గయాన్నశ్రాద్ధేనైవ అక్షయ్యతృప్తి ద్వారా అక్షయపుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం సింహరాశిగతే దేవగురౌ సార్థత్రికోటి తీర్థరాజ సహిత గోదావరీపుష్కర ప్రయుక్త తీర్థాఖ్యాన్నశ్రాద్ధం

హిరణ్య /ఆమ శ్రాద్ధము

హిరణ్య /ఆమ శ్రాద్ధాలలో విశ్వేదేవులు ధను,రుచి కనుక ధను రుచి సంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః అని చెప్పాలి.

అన్నసూక్తము

ఆమాసు పక్వమైరయ ఆ సూర్యం రోహయో దివి।
ఘర్మంన సామన్తపతా సువృక్తిభిర్జుష్టం గిర్వణసే బృహత్॥
సోమోధేనుం సోమో అర్వన్తమాశుం సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతి।
సాదన్యం విదథ్యం సభేయం పితృశ్రవణం యో దదాశ దస్మై॥
ఉపహ్వయే సుదుఘాం ధేనుమేతాం సుహస్తో గోధుగుత దోహదేనామ్।
శ్రేష్ఠం సవం సవితా సావిషన్నో2భీద్ధో ఘర్మస్తదుషు ప్రవోచమ్॥
హిఙ్కృణ్వతీ వసుపత్నీ వసూనాం వత్సమిచ్ఛన్తీ మనసాభ్యాగాత్।
దుహామశ్విభ్యాం పయో అఘ్న్యేయం సావర్ధతాం మహతే సౌభగాయ॥
ఇన్ద్రదృహ్య యామకోశా అభూవన్యజ్ఞాయ శిక్ష గృణతే సఖిభ్యః।
దుర్మాయవో దురేవా మర్త్యాసో నిషఙ్గిణో రిపవో హన్త్వాసః॥
వాశీమన్త ఋష్టిమన్తో మనీషిణ స్సుధన్వాన ఇషుమన్తో నిషఙ్గిణః।
స్వశ్వాస్స్థ సురథాః పృశ్నిమాతరస్స్వాయుధా మరుతో యాథనాశుభమ్॥
చతుష్కపర్దా యువతిస్సుపేశా ఘృతప్రతీకా వయునాని వస్తే।
తస్యాం సుపర్ణా వృషణా నిషేదతుర్యత్ర దేవా దధిరే భాగధేయమ్॥
ఏకస్సుపర్ణ స్ససముద్ర మావివేశ సఇదం విశ్వం భువనం విచష్టే।
తం పాకేన మనసా పశ్యమన్తితస్తం మాతారేళ్హి సఉరేళ్హి మాతరమ్॥
సుపర్ణం విప్రాః కవయో వచోభిరేకం సన్తం బహుధా కల్పయన్తి ।
ఛన్దాంసిచ దధతో అధ్వరేషు గ్రహాన్త్సోమస్య మిమతే ద్వాదశ ॥

పి॒తుంనుస్తోషం మ॒హోధ॒ర్మాణ॒ం తవిషీమ్।
యస్యత్రి॒తో వ్యోజసా వృ॒త్రం విపర్వమ॒ర్దయత్॥
స్వాదోపిత॒ో మధోపితో వ॒యంత్వా వవృమహే।అ॒స్మాకమవి॒తా భవ॥
ఉపనః పిత॒వా చర శి॒వశ్శి॒వాభి॒రూ॒తిభిః।
మ॒యో॒భురద్విషే॒ణ్య స్సఖా సు॒శేవో అద్వయాః॥
తవ॒త్యే పిత॒ో రస॒ా రజాంస్యను॒ విష్ఠి॒తాః।ది॒వి వాతా ఇవ శ్రి॒తాః॥
తవ॒త్యే పితో దద॒తస్తవ స్వాదిష్ఠ॒ తే పితో।
ప్రస్వా॒ద్మానో రసానాం తువి॒గ్రీవా ఇవేరతే॥
త్వే పితో మ॒హానాం దే॒వానా॒ం మనోహి॒తమ్।
అకారి॒ చారు కే॒తునా॒ తవాహి॒మవసావధీత్॥
యద॒దో పిత॒ో అజగన్వి॒వస్వ పర్వతానామ్।
అత్రా॒ చిన్నో మధో పి॒తో2రం భ॒క్షాయ గమ్యాః॥
యద॒పాయోషధీనాం పరి॒ంశమారి॒శామహే।వాతాపే॒ పీవ॒ ఇద్భవ॥
యత్తే॒ సోమ॒ గవాశిర॒ో యవాశిర॒ో భజామహే।వాతాపే॒ పీవ॒ ఇద్భవ॥
క॒ర॒మ్భ ఓషధే భవ॒ పీవో వృక్క ఉదార॒థిః।వాతాపే॒ పీవ॒ ఇద్భవ॥
తం త్వా వ॒యం పితో వచోభి॒ర్గావో నహ॒వ్యా సుషూదిమ।
దే॒వేభ్యస్త్వా సధ॒మాద మ॒స్మభ్యం త్వా సధ॒మాదమ్॥
కయానశ్చి॒త్ర ఆభువదూ॒తీ స॒దావృధ॒స్సఖా।కయ॒ాశచిష్ఠయా వృ॒తా॥
కస్త్వా సత్యో మదానా॒ం మంహిష్ఠో మత్స॒దన్ధసః।దృ॒ళ్హా చిదా॒రుజే॒ వసు॥
అ॒భీషుణ॒ స్సఖీనా మవి॒తాజరితౄ॒ణామ్।శ॒తం భవాస్యూ॒తిభిః॥

స్వాదోరభక్షి వయసస్సుమేధా స్స్వాధ్యో వరివో విత్తరస్య।
విశ్వే యం దేవా ఉత మర్త్యాసో మధు బ్రువన్తో అభిసంచరన్తి॥
అన్తశ్చప్రాగా అదితిర్భవాస్య వయాతా హరసో దైవ్యస్య।
ఇన్దవిన్ద్రస్య సఖ్యం జుషాణశ్రౌష్టీవ ధురమను రాయ ఋధ్యాః॥
అపామ సోమమమృతా అభూమాగన్మ జ్యోతిరవిదామ దేవాన్।
కిం నూనమస్మాన్కృణవదరాతిః కిము ధూర్తిరమృత మర్త్యస్య॥
శంనో భవ హృద ఆ పీత ఇన్దో పితేవ సోమ సూనవే సుశేవః।
సఖేవ సఖ్య ఉరుశంస ధీరః ప్రణ ఆయుర్జీవసే సోమ తారీః॥
ఇమే మా పీతా యశస ఉరుష్యవో రథంన గావస్సమనాహ పర్వసు।
తే మా రక్షన్తు విస్రసశ్చరిత్రాదుత మా స్రామాద్యవయన్త్విన్దవః॥
అగ్నింన మా మథితం సందిదీపః ప్రచక్షయ కృణుహి వస్యసో నః।
అథా హి తే మద ఆ సోమ మన్యేరేవాÚ ఇవ ప్రచరా పుష్టిమచ్ఛ॥
ఇషిరేణ తే మనసా సుతస్య భక్షీమహి పిత్ర్యస్యేవ రాయః।
సోమ రాజన్ప్రణ ఆయూంషి తారీరహానీవ సూర్యో వాసరాణి॥
సోమ రాజన్మృళయా నస్స్వస్తి తవస్మసి వ్రత్యా 3 స్తస్య విద్ధి।
అలర్తి దక్ష ఉత మన్యురిన్దో మానో అర్యో అనుకామం పరాదాః॥
త్వం హి నస్తన్వస్సోమ గోపా గాత్రేగాత్రే నిషసత్థా నృచక్షాః।
యత్తే వయం ప్రమినామ వ్రతాని సనో మృళ సుషఖా దేవ వస్యః॥

బుద్ధూదరేణ సఖ్యా సచేయు యో మా నరిష్యేద్ధర్యశ్వ పీతః।
అయం యస్సోమో న్యధాయ్యస్మే తస్మా ఇన్ద్రం ప్రతిరమేమ్యాయుః॥
అపత్యా అస్థురనిరా అమీవా నిరత్రసన్తమిషీచీరభైషుః।
ఆ సోమో అస్మాँ అరుహ ద్విహాయా అగన్మ యత్ర ప్రతిరన్త ఆయుః॥
యో న ఇన్దుః పితరో హృత్సు పీతో2మర్త్యో మర్త్యాँ ఆవివేశ।
తస్మై సోమాయ హవిషా విధేమ మృళీకే అస్య సుమతౌ స్యామ॥
త్వం సోమ పితృభిస్సంవిదానో2ను ద్యావాపృథివీ ఆ తతన్థ।
తస్మై త ఇన్దో హవిషా విధేమ వయం స్యామ పతయోరయీణామ్॥
త్రాతారో దేవా అధివోచతా నో మా నో నిద్రా ఈశత మోత జల్పిః।
వయం సోమస్య విశ్వహ ప్రియాసస్సువీరాసో విదథమా వదేమ॥
త్వం నస్సోమ విశ్వతో వయోధాస్త్వం స్వర్విదా విశాన్నృచక్షాః।
త్వం న ఇన్ద ఊతిభిస్సజోషాః పాహి పశ్చాతాదుత వా పురస్తాత్॥
నవా ఉ దేవాః క్షుధమిద్వధం దధురుతాశితముప గచ్ఛన్తి మృత్యవః।
ఉతో రయిః పృణతో నోప దస్యత్యుతాపృణన్మర్డితారం న విన్దతే॥
య ఆధ్రాయ చకమానాయ పిత్వో2న్నవాన్త్సన్రఫితాయోపజగ్ముషే।
స్థిరం మనః కృణుతే సేవతే పురోతో చిత్సమర్డితారం న విన్దతే॥
స ఇద్భోజో యో గృహవే దదాత్యన్నకామాయ చరతే కృశాయ।
అరమస్మై భవతి యామహూతా ఉతాపరీషు కృణుతే సఖాయమ్॥

న ససఖా యో నదదాతి సఖ్యే సచాభువే సచమానాయ పిత్వః।
అపాస్మాత్ప్రేయాన్న తదోకో అస్తి పృణన్తమన్యమరణం చిదిచ్ఛేత్॥
పృణీయాదిన్నాధమానాయ తవ్యాన్ద్రాఘీయాం సమను పశ్యేత పన్థామ్।
ఓ హి వర్తన్తే రథ్యేవ చక్రా2న్యమన్యముపతిష్ఠన్త రాయః॥
మోఘమన్నం విన్దతే అప్రచేతాస్సత్యం బ్రవీమి వధ ఇత్స తస్య।
నార్యమణం పుష్యతి నో సఖాయం కేవలాఘో భవతి కేవలాదీ॥
కృషన్నిత్ఫాల ఆశితం కృణోతి యన్నధ్వానమప వృంక్తే చరిత్రైః।
వదన్బ్రహ్మా వదతో వనీయాన్పృణన్నాపిరపృణన్త మభిష్యాత్॥
ఏకపాద్భూయో ద్విపదో విచక్రమే ద్విపాత్త్రిపాద మభ్యేతి పశ్చాత్।
చతుష్పాదేతి ద్విపదా మభిస్వరే సంపశ్యన్పంక్తీరుపతిష్ఠమానః॥
సమౌ చిద్ధస్తౌ నసమం వివిష్టస్సంమాతరా చిన్న సమం దుహాతే।
యమయోశ్చిన్న సమా వీర్యాణి జ్ఞాతీ చిత్సన్తౌ నసమం పృణీతః॥
నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః।
నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే మహతే కరోమి॥

ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥

అన్నసూక్తం పూర్తిగా చెప్పకపోయినా కనీసం ఈ మంత్రమైన చెప్పాలి.

మూర్ధానం దివో అరతిం పృథివ్యా వైశ్వానరమృత ఆ జాతమగ్నిమ్।
కవిం సమ్రాజమతిథిం జనానామాసన్నాపాత్రం జనయన్త దేవాః॥